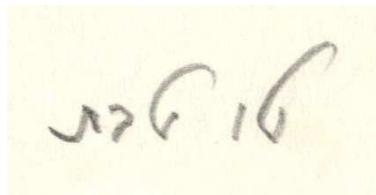

מזכרת

משמחת נישואין

של

מנחם מענדל ושטערנא שרה שיחיו
מונדשיין

שנת חמשת אלפים שבע מאות שבעים ושמונה לבריאה
ברוקלין, ניו-יארק

ב"ה.

פתח דבר

אנו מודים לה' על כל הטוב אשר גמלנו ובחסדו הגדול זיכנו בנישואי צאצאינו, החתן התמים **מנחם מענדל** והכלה המהוללה מרת **שטערנא שרה** שיחיו.

התודה והברכה לכל קרובי המשפחה, ידידים ומכירים, שהואילו לבוא לשמוח אתנו ביום שמחת לבבנו, ולברך את החתן והכלה שיחיו, ואותנו כולנו, בברכת מזל טוב וחיים מאושרים בגשמיות וברוחניות.

בשמחה ובטוב לבב הננו בזה לכבד את המשתתפים בשמחתנו - על יסוד הנהגת כ"ק אדמו"ר מהוריי"צ נ"ע בחתונת כ"ק אדמו"ר והרבנית הצדקנית מרת ח' מושקא זי"ע - בתשורה מיוחדת: עלי ההגה על קונטרס עשרה בטבת ה'תשל"ח, לפני ארבעים שנה.

הא-ל הטוב, הוא יתברך, יברך אתכם ואותנו, בתוך כלל אחינו בני"י יחיו, בברכות מאליפות מנפש ועד בשר, בגאולה האמיתית והשלימה ע"י משיח צדקנו בקרוב ממש.

מוקיריהם ומכבדיהם

משפחת ברוק

משפחת מונדשיין

טו טבת, ה'תשע"ח

ברוקלין, נ.י.

מבוא

ב"היום יום" ג' שבט: "...ספר תורה אור... בו מאמרים רוב הדרושים... אשר הרבה מהם שם רבינו ז"ל [אדמו"ר הזקן] בעצמו עין עיונו עליהם והגיהם, והסכימה דעתו הקדושה להביאם לבית הדפוס...".

אלה תולדות 'הגהות' השיחות על ידי רבינו, **בקיצור גדול**:

בשנים הראשונות לנשיאותו תבע רבינו מאוד ועורר ע"ד הליכה לבתי כנסיות ובתי מדרשות ברחבי העיר לחזרת דא"ח. באותם שנים החלו החסידים להכין נקודות משיחות קודשו (עיבוד של כמה שיחות, מכתבים, ואף קטעים ממאמרי דא"ח) מהשנים עברו, והכניסו אל הקודש פנימה להגהה בכדי שיהי' מן המוכן לקיים הוראתו הק'. לאחר שהסכימה דעתו הקדושה, החלו להופיע בשנת תשח"י מידי שבוע קונטרסים שנקראו אז בשם 'תוכן ענינים לחזרת דא"ח בבתי כנסיות', קונטרסים אלו נכרכו והם הנמצאים כיום בב' הכרכים הראשונים של 'לקוטי שיחות' שיצאו לאור (ע"י צעירי אגודת חב"ד המרכזית) בשנת תשכ"ב.

בשנת תשכ"ג - שנת הק"ן להסתלקות כ"ק אדמו"ר הזקן נ"ע, שוב היתה התעוררות מחודשת להפצת השיחות וזכינו להגהת שיחות שיצאו בקונטרסים בשם 'תוכן ענינים בדא"ח לחזור בבתי כנסיות', והם הנמצאים בב' הכרכים הבאים של 'לקוטי שיחות' (ג-ד) שיצאו לאור בשנת תשכ"ד.

בשנת תשכ"ה, לאחר הסתלקות הרבנית הצדקנית מרת חנה שניאורסאהן ע"ה, החל רבינו להתוועד מידי שבת בשבתו. ההתוועדויות מש"פ נח עד ש"פ וישלח הוגהו על ידו בשעתו ונדפסו לאח"ז בהוספות ללקוטי שיחות כרך ה.

בשנת תשכ"ט הגי' רבינו כ-7 ליקוטים מהשיחות שנאמרו בשנים שלפני זה, והחל משנת תש"ל ואילך (מלבד תשל"ב ותשל"ה) הגי' רבינו ליקוט מידי שבוע בשבוע. שיחות אלו נדפסו בקונטרסים שמהם נדפסו לאחר זמן ספרי הלקוטי שיחות. בסך הכל: קרוב ל-1300 'ליקוטים' הוגהו על ידי רבינו ונדפסו לאחמ"כ בל"ט ספרי ה'לקוטי שיחות'. ב'הוספות' לספרים אלו באו אגרות קודש וכן שיחות שהוגהו ע"י רבינו בסמיכות לזמן אמירתם ונדפסו בשעתם בקונטרסים, או כהקדמה לקונטרסים וכיו"ב.

בחורף ה'תשל"ח, לאחר המאורע שהתרחש בעת ההקפות בליל שמע"צ, הנה לא זו בלבד שלא הי' חלישות ח"ו בענין זה, אלא אדרבה, רבינו הוסיף אומץ והשקיע שעות מרובות באופן מיוחד בהגהת השיחות וההתוועדויות קרוב לזמן אמירתם - **נוסף** על הליקוטים השבועיים - ונדפסו לאח"ז בהוספות ללקוטי שיחות כרך כ. מני אז זכינו שרבינו הגי' לעתים תכופות יותר, התוועדויות או שיחות שלימות שנאמרו בשבתות ובימים טובים, ביומא דפגרא וכיו"ב. עד שבשנים הכי אחרונות זכינו לשיחה מוגהת מידי שבוע בשבוע.

בעלי ההגהה שכונסו ב'תשורה' דלקמן (חלקם הגדול מוקטנים מעט מגודלם המקורי), ניתן לראות במוחש - שלב אחרי שלב - איך שרבינו עצמו שם עין עיונו והגי' את שיחות הקודש ומאמר דא"ח שנאמרו בליל עשרה בטבת בחדרו הק', וביום עשרה בטבת לאחר תפילת המנחה בבית הכנסת. ולאחרי כל ההגהות,

התיקונים וההוספות, יצאו לאור ב'קונטרס עשרה בטבת ה'תשל"ח' בתאריך (שנוסף, כרגיל, בכת"ק בשולי ה'פתח דבר') טו טבת ה'תשל"ח – לפני ארבעים שנה.

יש לציין, שבשיחת יום עשרה בטבת הבאה לקמן, חידש רבינו את המנהג לומר "דברי כיבושין" ביום התענית (לאחר תפילת המנחה). הקונטרס יצא לאור בשעתו, כנ"ל, ואח"כ נדפס בספר "קונטרסים ה'תשל"ח", ולאחמ"כ בחלק ההוספות ל'לקוטי שיחות' כרך כ' עמודים 347-364.

*

פרשת כתיבת עריכת והכנת דברי תורתו של רבינו לדפוס, רחבה היא מני ים, אולם בתמצית הענין אפשר לראות שמץ מינהו בצילומים (מעלי ההגהה המקוריים) המופיעים בעמודים דלקמן.

ה'חוזרים' וה'מניחים' שזכו לעבוד בצמוד להדרכותיו הקדושות של רבינו, בהם הביע רצונו וכוונתו כיצד יש לכתוב ולערוך, לעבד ולהכין לדפוס את דברי תורתו, השתדלו עם השנים לכוון לדעתו הק', ועם כל זאת הרי בכל פעם, בכל שיחה, בכל הגהה, הי' בה מן החידוש.

כך, שעל אף ההנחיות הכלליות והפרטיות, כגון מה מהדברים שנשמעו מפה קודשו צריכים להיות בגוף השיחה (בה'פנים' – החלק העליון) ומה צריך להכנס בהערות (בשולי הגליון), פעמים רבות הורה רבינו להוריד ענינים שלימים שנכתבו בגוף השיחה אל ההערות, ופעמים שבהערות נוספו ענינים שלימים שנוספו לאחר אמירת השיחה, ופעמים שענינים שהיו בהערות או בהשמטות ובהוספות, נכנסו על פי הוראתו לגוף השיחה. כאשר בכל פעם שואלים המניחים מחדש כיצד והיכן צריך הענין לבוא בדפוס.

כפי שניתן לראות, הקפיד רבינו שההו"ל תהי' בתכלית הדיוק והיופי, הן מבחינה לשונית, הן מבחינה דקדוקית והן מבחי' גרפית(!) (גודל האותיות וכו') למען ירוץ בו הקורא.

בכלל, במשך השנים, לא נתפרסמו ענינים אלו (הגהות הרבי בכת"ק), משום שהעיקר היא הרי המהדורה הסופית שנחתמה בחותמו של כהן גדול, והיא המוצעת בפני הלומדים והמעיינים בדפוס ולדורות. אך בתור יוצא מן הכלל, בכדי להרוות צמאונם של אנ"ש והתמימים וכו', ולהראות החביבות הגדולה, ולתת קצת להבין בשכל אנושי כמה כוחות ויגיעה השקיע רבינו בתורתו הק', הובאו הדברים בצורה זו – עלי ההגהה המקוריים בשלימותם, בתוספת הסברה עד כמה שידינו יד כהה מגעת, להבין את המהלך של ההגהה הראשונה, השני' והשלישית. ברובם ענינים כאלו שאולי לחלק מסויים מהקוראים הם בפשיטות, אך בוודאי שישנו ציבור גדול ובפרט בקרב הדור הצעיר יותר שלדידו יהי' בזה חידוש דבר.

ויה"ר שכל זה יגביר את הלימוד והעיון מתוך חיות ("קאָך") של אנ"ש ותלמידי התמימים בכל אות ומילה בתורת רבינו, שבהם שם עין עיונו והשקיע בזה במסירות נפש ממש (וראה תורת מנחם כרך יט עמוד 305) זמן וכוחות מרובים על מנת שדברי תורתו ייצאו לאור עולם, וידוע גודל הנח"ר שנגרם כאשר הי' נראה ונשמע שלומדים השיחות בכלל ובפרט השיחות המוגהות.

***

יאיר נתיב ופענוח בדרך אפשר

א. עלי ההגהה על מאמר דא"ח ד"ה יהודה אתה יודוך אחיך וגו'

1) בראש הדף, לאחר השורה הפותחת, קודם גוף המאמר: בס"ד. אור ליום ג' פ' ויחי, עשרה בטבת, יהפך לשמחה - בחדרו - ה'תשל"ח, ציין רבינו להוסיף שורה - הנחה -

2) רבינו רצה שהכל יהי' מובן וברור, ולדוגמא, בסוף שורה השני' של המאמר אחרי התיבת בתו"א כתב בתחילה ר"פ, ואח"כ שינה וכתב ריש פרשתנו.

3) בקטע השלישי [וכן בהגהה השני' סוף קטע השני] אפשר לראות שרבינו מחק את תיבת "ה" (כיון שלהבנת הענין כאן אינה נחוצה). אלא, שכיון שמדובר בשם משמות הקדושים לא העביר רבינו קו על התיבות שרצה למחוק, אלא עיגל את התיבה וסימן להשמיטה. וכן נהג תמיד בהגהותיו בכגון דא.

4) לאחר שהיו כותבים את גוף השיחה או את המאמר, היו מכינים את המ"מ והערות בעמודים בפני עצמם. ניתן לראות שכמה פעמים רבינו מוסיף שצ"ל כאן הערה נוספת ומוסיף הערה בעלת מספר עם כוכבית (כזה *26). ברוב הפעמים, כשהיו מסדרים את הנכתב להגהה שני' או קודם ההדפסה היו מסדרים מחדש את מספרי ההערות (כפי שניתן לראות לדוגמא: בעמוד כ).

5) החלוקה לקטעים או התחלת אות חדשה, נעשתה לכתחילה על פי הבנת המניחים. ניתן לראות שגם בזה שם רבינו עיונו ושינה בזה כמ"פ. כך למשל בעמוד טו ניתן לראות שרבינו מציין בהתחלת קטע ד"ה וזהו - לעשות אות חדשה (אות ז) ומשנה הלשון "וי"ל דזהו ג"כ הקשר", ובהגהה השני' בעמוד יט מוחק המילים "ג"כ הקשר" ורושם הלשון מחדש "גם קשר".

או לדוגמא בעלי ההגהה השני' על שיחת אור לעשרה בטבת (עמודים לב-לח), כיון שנוספו בצידם כמה השמטות, כאשר המניחים מציינים בכתב ידם היכן תיכנס כל השמטה וכל הערה חדשה במהדורה הסופית, תיקן רבינו וציין בראש השמטה א' שהיא תהי' אות "ג", וכן ציין היכן תתחיל האות ד' "ד. און אין דער תשובה - "; היכן תתחיל האות ו' "וא"ו. דעם טעם אויף דעם בפשטות"; וממילא במקום ג' צ"ל "ה". ובמקום ד' צ"ל "ז". וכן הלאה.

6) בעת ההגהה, פעמים שרבינו כתב על הגליון הוספה ואז העביר קו למחיקת ההוספה. כך בעמוד טו ניתן לראות זאת, וכיון שבהוספה שם נוספה גם הערה עם כוכבית כנ"ל, ניתן לראות בעמוד יז את ההערה עצמה - שגם עלי' העביר רבינו קו מחיקה.

ופעמים שהעביר קו מחיקה, אולם לפועל שינה להורות שכן ייכנסו מילים אלו, ולכן סימן סימון מיוחד תחת המילים המחוקות, ובצידי הגליון כתב בשפה האנגלית O.K. (ראה עמוד נט).

7) בעמוד יז ניתן לראות שלאחר הערה 26 הוסיף רבינו הערה *26 שהיא הערה חדשה בכת"ק, ובהערה שלאחמ"כ השלים רבינו ההערה והוסיף: "ומזרע שלמה דוקא". באחד הפתקים שהכניסו המניחים לאחמ"כ (ניתן לראות בעמוד סד) שאלו: בהמאמר, בסיום הערה 30 [הערה 27 בהגהה הראשונה, הפכה

להערה 30 בהגהה השני' והערה 31 במהדורה הסופית] אולי להוסיף: וראה גם תנחומא ס"פ תולדות. ע"ז הואיל רבינו להשיב: תחילה מחק את המילה **אולי** בסימן חץ, והיינו שמורה אל המילה הבאה **להוסיף**, כהכרעה לחיוב, והוסיף על זה **"וישנה מכבר הערה שלי עד"ז וכמדומה שם עוד מ"מ (שקו"ט)"**, ובצידו השני של דף זה רשם **"מהיר"** - היינו שרבינו מורה להמניחים לחפש הערה שלו עד"ז בשיחות קודמות ששם עוד מ"מ ושקו"ט בנוסף להתנחומא, ונמצאה בלקוטי שיחות כרך ח' בהוספות עמוד 215 הערה 53, וז"ל (שנוספה בכת"ק על הנחת שיחה זו - שיחת יום א' פ' במדבר, כ"ח אייר, ה'תשל"א): **"סהמ"צ להרמב"ם מל"ת שס"ב. פיה"מ ר"פ חלק יסוד יב. אגרת תימן (ע"פ תנחומא ס"פ תולדות. אגדת בראשית פמ"ד). וראה מפרשי הזהר ח"א (קי, ב), וש"נ"**. זו היתה שיטה כללית, שרבינו הי' מצפה מהמניחים שבאם ישנם הערות, נקודות או ביאורים שכבר אמר או כתב בעבר, יבוא זה בהפנים או עכ"פ בציון במ"מ בשוה"ג.

(8) עוד ניתן להבחין בעמוד יז בסימנים שונים שהם כללי הגהה והנחה:

הראשון, כאשר רבינו מסמן עיגול כזה ○ זהו סימון כאשר ברצונו לברר ענין מסוים או לבדוק וכו'. וכאשר הענין נבדק ונברר הרי הוא מעביר סימן מחיקה על העיגול דהיינו שהוא בדוק וסופי. וכהנה רבות בגליונות אלו, ובכלל.

השני, בהערה * 31 שהיא הערה חדשה בכת"ק **"להעיר מרמב"ם הל' מלכים ספי"א דגם לאחרי ביאת המשיח הסדר הוא: וילחום מלחמות ה' וינצח"**, למעלה מזה ציין רבינו עיגול כזה ○ וחצי עיגול גדול, ורשם **"ואח"כ"** - היינו שרבינו מורה להמניחים לסיים הלשון של הרמב"ם שם **"ואח"כ** ובנה מקדש במקומו כו' וקבץ נדחי ישראל כו'". ולהעיר שבהגהה השני' הניח רבינו תיבת **"ואח"כ"** בחצאי עיגול, כי אינו מלשון הרמב"ם.

(9) בעמוד יט באמצע אות ה' בהביאור אודות הנפש האלוקית נכתב בחצאי ריבוע [שהיא מהותו האמיתית], וע"ז הוסיף רבינו בצידו הגליון **"היא תמיד באמנה אתו" (ואודה"** ולמטה מזה ציין שוב הסימן *) והוסיף **תניא..** שבזה מורה להמניחים לציין המ"מ בתניא שם מובא לשון זה, וכפי שנדפס לפועל בהערה 25 לתניא ספכ"ד.

כיו"ב באמצע אות ז', על המילים שגם כשישראל נמצאים בגלות מצרים, הוסיף רבינו בצידו הגליון **"שכל הגליות, המלכיות * נקראות ע"ש"** ולמטה מזה ציין שוב הסימן *) והוסיף **ב"ר..** שבזה מורה להמניחים, לציין המ"מ בבראשית רבה שם מובא לשון זה, וכפי שנדפס לפועל בהערה 41, לב"ר פט"ז, ה.

כן הקפיד רבינו שהמ"מ יהיו ברורים ללומד. כך למשל בעמוד כ כשציינו בהערה 19 לסימנים בשו"ע אדה"ז, הרי שהמ"מ הראשון ברור: סימן ס"ו סעיף א-ב, אולם השני נרשם רק: וסק"ד, מעיר רבינו בסימן כזה !? כלומר שצריך להבהיר ללומד האם מדובר על סימן או סעיף, ולכן נדפס לפועל בלי ר"ת: וסי"ק"ד.

ב. עלי ההגהה על שיחות אור ליום ג' פ' ויחי, עשרה בטבת יהפך לשמחה – בחדרו

1) יש לציין, שלפעמים כשהתיקון או המחיקה היתה קטנה, בעיקר כאשר המדובר הוא בהגהה השני', אחרי שהענין סודר לדפוס (לדוגמא בנדו"ד בעמוד לד, כשמחק בכמה מקומות את המרכאות), ציין גם בצד סימן כדי שהמדפיסים יבחינו שיש כאן מחיקה או תיקון.

2) כאשר הוכנה שיחת אור ליום ג' פ' ויחי, עשרה בטבת יהפך לשמחה – בחדרו – ה'תשל"ח להגהה, לא חשבו המניחים שהרבי ירצה להגיהה את כל השיחה, ולכן הכינו רק תוכן (חלק מ) השיחות, ולא כללו בו כל הענינים והפרטים שנאמרו.

כפי שניתן לראות בעמוד כא, עמוד הראשון של השיחה, ציין רבינו בצידי ובשולי הגליון: "חסר כל הענין דוהוא יכלכלך", "תנך גו' – גם כי יזקין יתנהג בן", "בהערה שלכן כותב הרמבם שיבטלו כו' – כי המצות לא בטלין כו'". ועפ"ז ערכו המניחים גם את ענינים ופרטים אלו, בתוספת עוד ענינים ופרטים שנשמטו מההנחה הראשונה, והכניסו זאת בדפים חדשים להגהה. (ענין הא' – השמטה א', עמוד לט; ענין הב' – השמטה ג' וד', עמוד מא; ענין הג' – עמוד מג הערה *11).

מאידך, למרות שבהזדמנות זו נאמרה שיחה מיוחדת אודות שלימות הארץ ואיסור מסירת שטחים וכו', הורה רבינו להשמיט השיחה מהו"ל זו – ולכן ניתן לראות בעמוד כז שרבינו גזר את המשך העמוד בו החל סעיף י"א, וכן בעמוד הבא ניתן לראות שגזר את חלקו העליון של העמוד, וכתב: "מסעיף יא ואילך – אין להדפיס בחוברת וק"ל". בנוסף לזה, גם השמיט ההערות של חלק זה כפי שניתן לראות בעמוד ל שגזר העמוד לאחר הערה *35. [ענין זה י"ל בשעתו ב'קטע' בפני עצמו, הנחה בלתי מוגה]

ובצידי הגליון רשם שלוש כוכביות * * * לסמן שכאן מסתיים הענין הקודם, והורה להתחיל אות י"א החדשה המסיימת את השיחה, במילים אלו: "יא) ויה"ר אז דער עסק בצ"צ באמונה און דער חינוך באמונה זאל נאכמער צואיילען ביאת משיח צדקנו, און ער וועט..."

בעמוד הבא רשם רבינו בראש הדף ח, דהיינו, היות שגזר את סוף דף ז ואילך מההנחה (עמוד כז), הרי שעמוד זה האחרון הופך להיות דף ח (עמוד כח), וכאן ישנו ההמשך של ער וועט.. וכן תיקן שהערה 44 בסיום השיחה הופכת מעתה להיות הערה 37.

ההערה האחרונה בעמוד זה (דף ח מההנחה (עמוד כח)) להמניחים היא, לצרף את השיחה שנאמרה בבית הכנסת ביום עשרה בטבת, לאגדה בחוברת אחת כהמשך לשיחה ולמאמר שנאמרו בליל עשרה בטבת: "להדפיס בה גם ההמשך – שבביהכנס"ס ב'י בטבת".

ושב חזרה הוראה זו בראש חבילת הדפים של ההשמטות, שם כתבו המניחים: מצורף הגעליס דשיחות אור ליום עשירי בטבת. וע"פ מ"ש כ"ק אדמו"ר שליט"א בנוגע לענינים אחדים שחסרו בהרשימה – הוספנו עוד כמה ענינים מזה שדובר בהשיחות (שנשמטו תחילה, כי חשבנו שיצא לאור רק תוכן קצר). מספרי ההערות נתקן אח"כ שיהיו כסדרם.

בצידי הגליון רשם רבינו: "להו"ל ביחד עם המאמר ושיחת י טבת".

[להשלמת דברי הימים, פירוש המושג 'געלי'ס' – את ה'הנחה' הראשונה היו מכינים במכונת תקתוק רגילה. לאחר מכן, היו שולחים את ההנחה המתוקנת לבית דפוס שם היו מכינים באותיות של דפוס את השיחה או המאמר. דפים ארוכים אלו (שהוכנו ע"י המדפיסים בנייר אחד ארוך (מגולל), ונחתכו לעמודים בגודל 14x8.5 ובשנים שלאח"ז בגודל 17x11) נקראו באנגלית בשם "געלי'ס", שהם דפי הכנה לדפוס וצורתם באורך יותר מדפים רגילים. את דפי הגעלי'ס היו מכניסים להגהה שני' לפני ההדפסה בפועל. ופעמים שהיתה גם הגהה שלישית והתיקונים היו נכנסים במקומם].

3) השיחה נפתחת בדברי הרמב"ם שענין התענית הוא מדרכי התשובה, ומטרת הצומות הם כדי לעורר הלבבות לפתוח דרכי התשובה. ומזכיר ע"ד המנהג בכמה קהילות, שביום התענית לאחר תפלת המנחה או קודם תפלת המנחה היו אומרים 'דברי כיבושין' לעורר את השומעים לתשובה. ומצד סיבות שונות מנהג זה נשתכח ורק בכמה מקומות עדיין נוהגין בזה וכו'.

דברים אלו היו בעצם מעין הקדמה לחידוש המנהג על ידי רבינו, שמאז – עשרה בטבת ה'תשל"ח – ואילך נהג לומר בכל השנים שיחה בימי הצום בתור "דברי כיבושין" (מלבד בעשרה בטבת תש"מ – זאת מפני שהכריזו בנוכחות הרבי שפלוגי מזמין את הציבור לברית מילה שכמובן הי' אמור להתקיים לפני שקיעת החמה).

בהערות ומראי מקומות לשיחה שמתחילים בעמוד כט, ניתן לראות את התיקונים בהערה 3, והוספת הערה 3* והערה 3**. שנכנסו במקומן, במהדורה הסופית, בהערות 5 – 8 – 8*.

וכן (בעמוד מד) כאשר ביקשו המניחים לברר על מ"מ לנושא זה, הורה רבינו כיצד לציין זאת, ונכנס בהערה 4. והוסיף: "באם כבר מציינים צ"ל עכ"פ ההערות (במקום המתאים): (* (לאומרים דברי כבושין) – ראה תענית רפ"ב. שו"ע או"ח סו"ס תקע"ו. (** וכבר תמה בכיו"ב במג"א שם. וראה נו"כ הש"ע שם. (***) וראה ערוך השולחן . . .". ונכנסו בהערות 4. 6-7. ובצידו השני של דף זה רשם "מהיר".

בפתקא נוספת שהכניסו המניחים בהמשך לזה (העתק בעמוד מה) ביקשו להבין: בהמ"מ על אמירת דברי כבושין ציין כ"ק אדמו"ר שליט"א לתענית רפ"ב. שו"ע או"ח סו"ס תקע"ו .. ואולי כדאי להוסיף בהערה גם: סתקע"ט ס"א (ששם מדובר על ז' תעניות אחרונות של גשמים, ולא דוקא אודות ד' הצומות). וע"ז הואיל רבינו להשיב "מהיכא תיתי (בסופה בחצע"ג)" וכך עשו בסיום הערה 6.

4) כלל נוסף הוא רצון רבינו שהמניחים ישלימו הענין או ציטוט הלשון ע"פ המקור. כפי שניתן לראות כאן בהערה 17 (עמוד כט), שרבינו הוסיף שקו"ט באורך ומותר חצאי עיגול ( ) כמה פעמים, כדי שהמניחים ישלימו הענין. ומעל ההוספה רשם: "להעתיק הל' בדיוק" וציין חץ להורות שכוונתו לקטע דלמטה. ולאחר שהשלימו הענין קודם שהכניסו את הגליונות להגהה נוספת, הוסיף רבינו והאריך בזה כפי שניתן לראות בעמוד לח הערה 19.

וכן ניתן לראות סימן זה של חצאי עיגול פתוחים, בשלושה מקומות בעמוד סב בהגהה על השיחה השני'. או בב' מקומות בעמוד סט, כאשר אחד מהם הוא חצי עיגול פתוח והשני בסימון כזה .. להורות על השלמת ציון המ"מ.

5) בסיום ההגהה השני' הוסיף רבינו סעיף חדש – סעיף ט"ו, כפי שניתן לראות בעמוד לז. בתחילה כתב כמה שורות בכתי"ק, ולאח"ז כתב בצידו "חסר כהנ"ל והמשכו".

עפ"ז רשמו המניחים מרשימת השיחה עמוד חדש, שצירפו לעלי ההגהה ("געלי"ס") השלישית! ובראשו הציעו ב' אופנים (עמוד מו): בנוגע לענין עוסק בצ"צ באמונה – ענין זה דובר בהתוועדות אחרת (מוצאי ש"ק מקץ). אם להדפיס זה בהערה (בקיזור), או בפנים – כדלקמן.

על ההצעה הא' להכניס את האות ט"ו החדשה בהערה *58 העביר רבינו קו מחיקה לאורכה. ועל ההצעה הב' מחק את המילה 'או' והותיר המילים 'בנוסח זה' והוסיף (בפנים) – ואת התוכן עצמו הגי' ובהוספה לאורכה ולרוחבה. ולאחרי שסידרו אות זו, כולל ההערות (והציטוט המלא מדעת הסמ"ג), הכניסו להגהה שני' (עמוד נה).

ג. עלי ההגהה על שיחת עשרה בטבת, יהפך לשמחה, אחרי תפלת מנחה – בבית הכנסת

1) באותה תקופה – חורף ה'תשל"ח – פעמים שהשיחות היו נאמרות בחדרו הק' ופעמים בבית הכנסת הגדול. כך אנו קוראים ביומן מאותה יממה של עשרה בטבת: לפני תפילת ערבית נודע על הבשורה המשמחת שאד"ש יאמר שיחה בחדרו אחר תפילת ערבית. השיחה החלה לערך בשעה 7 ואמר מאמר בניגון שיחה ד"ה יהודה אתה יודוך וגו', הלך לביתו בשעה 8:20; לתפילת מנחה ירד בשעה 2. עלה לתורה ואמר מפטיר – לראשונה מאז האירוע הבריאותי שקורא את ההפטרה בזאל למטה. אחר התפילה פתח את הסידור, הסתובב לעבר הקהל והורה לקרב אליו את המיקרופון (אותו הכינו כבר לפני התפילה). השיחה נמשכה כעשרים דקות, כשבמשך הזמן הזה נשען בידו הימנית על הסטנדר והסידור פתוח.

ניתן לראות בעמוד נו שבראש הדף לאחר השורה הפותחת, ציין רבינו להוסיף שורה – בבית הכנסת –

מעניין לציין, בנוגע לאמירת ההפטרה: בהגהה הראשונה (עמוד נז) בקטע ועאכו"כ אז ס'איז נאך דערויף וואס מען האט געזאגט און געהערט די הפטרה, מחק רבינו את תחילת המילה וְהוֹסִיף אֵיֶצֶט. ובהגהה השני' (עמוד סה) הוסיף לאחר המילה הפטרה "דרשו הוי' גו'".

2) בסיום קטע הא' של השיחה (עמוד נו) לאחר המילים 'פלעגט מען ריידן דברי כבושין' – הוסיף רבינו *1 ובראש הדף של ההערות ומ"מ (עמוד סב) הוסיף "1) ראה זכרונות כ"ק מו"ח אדמו"ר..". וזוהי הוראה להמניחים למצוא המ"מ בזכרונות כ"ק אדמו"ר מהוריי"ץ נ"ע אודות הענין של אמירת דברי כבושין ולהשלים ההערה, כפי שאכן עשו זאת על ה'געלי"ס של ההגהה האחרונה.

בפתקא אחרת (עמוד סד) שאלו, או יותר נכון הציעו, לאור העובדה שכבר בשיחת ליל עשרה בטבת דובר על ענין זה: הערה 1 שבשיחה זו – אולי תהי' בהשיחה דאור לעשרה בטבת. רבינו מחק המילה אולי, ורשם תהי' גם בהשיחה דאור לעשרה בטבת. או להעיר כאן: ראה הערה..

ואכן, כפי שניתן לראות בשיחת ליל עשרה בטבת בהערה 3 הוסיפו: ראה זכרונות כ"ק מו"ח אדמו"ר (ספר הזכרונות ח"א ע' 233. 268. "התמים" ח"ד ע' לו [קפג, ב]). ואילו בשיחת יום עשרה בטבת, כתבו בהערה 1: בכ"ז ראה בשיחה הקודמת ס"א ובהנסמן שם.

3) בדוגמא דלקמן ניתן לראות איך שפעמים רבינו מגי' הלשון שוב ושוב עד לנוסחא הסופית. בעמוד נו קטע הב': איז אע"פ אז דאס איז ניט געווען נהוג אפילו בימי רבותינו נשיאינו (סיי אין ליובאוויטש, סיי דא), און אויף מחדש זיין א נאייעם ענין דארף מען האבן א זהירות יתירה...

רבינו מחק את המילים 'אפילו בימי', ותיקן **בביהכנ"ס** דרבותינו נשיאינו. כן מחק את כל הנכתב בחצאי עיגול, ורשם מעליו **ריגא ואטוואצק**, ולאח"כ מחק גם זאת. אולם, הורה להוסיף הדגשות אלו הכוללות את המיקום של רבותינו נשיאינו בשוה"ג. וזאת עשה ע"י שהוסיף לאחר המילה נשיאינו **1**** ובראש הדף של ההערות ומ"מ (עמוד סב) הוסיף **1**** **לא בריגא, אטוואצק ולא כאן. וע"פ השמועה גם לא בליובאוויטש**. לאחר כתיבת הערה זו, מחק את המילה **לא** שבראשית ההערה, אולם בעת ההגהה השני' שוב הכניס רבינו את המילה **לא** בראשית ההערה (עמוד סח). וכן נדפס.

4) בעמוד נח ג' שורות האחרונות הם החלק ה"מצורף" שבאמצע העמוד, ונכנס לקודש פנימה בצירוף לעמוד זה, ובצילום – צירפנוהו לעמוד.

5) לפעמים הי' רבינו מוסיף הערה בהגהה ראשונה, ובהגהה השני' הי' מוסיף על הערה זו עוד כמה וכמה פרטים – לדוגמא: הגהה ראשונה הערה *16 (עמוד סב), ובהגהה שני' הערה 21 (עמוד סט).

6) לקראת סיום השיחה, על הקטע: "ובפרט אז מען האט געהערט מפורש און ברור פון כ"ק מו"ח אדמו"ר נשיא דורנו אז איצטער איז שוין דער זמן הכי אחרון פון גלות". הוסיף רבינו בהפנים (עמוד ס) לאחר המילה ברור *34) וכן הוסיף (עמוד סג) בהערות: *34) **ראה שיחת... הקול קורא דלאלתר לגאולה (הקריאה והקדושה..)**

וע"פ הוראה זו השלימו המניחים את המקורות ונדפסה בהערה 43 במהדורה הסופית: ראה שיחת ח"י אלול תש"א. מכתב כ"ק מו"ח אדמו"ר היום יום בתחילתו. הקול קורא דלאלתר לגאולה (הקריאה והקדושה סיון, תמוז, מנ"א תש"א. תשרי תש"ג. אגרות קודש שלו (ח"ה ע' שסא; שעז; תח; ח"ו ע' תל). ועוד.

7) הדרכה כללית בעניני דפוס היתה מאז ומקדם, שיש להוציא לאור דבר נאה ומתוקן, בהדר וביופי. הן בהוראות פרטיות, והן בפומבי. כאן ניתן לראות מעין זה בשני הגהות בעמוד סח: בסיום הגליון של השיחה, הוסיף רבינו וצייר סימן של סיום — ● — דבר שהרבה פעמים כשהיו מכניסים שיחה להגהה שכחו להוסיף זה בסוף השיחה, והרבי הי' מוסיפו, לפעמים ציור כזה ולפעמים ציור אחר. ואכן כשהשיחה נדפסה בשעתו – היו אכן עושים את הציור כפי שציירו הרבי, אף שכמובן כשנדפסה שיחה זו בין כל שאר השיחות בספרי לקו"ש – עשו ע"פ רוב בכולם את אותו הציור.

ובראש הגליון של ההערות ומ"מ רשם: **כ"ז – באותיות כבהקודמים**. בזה נתכוין להורות להמניחים ולמסדרים בדפוס, שצורת וגודל האותיות (הגופן) נעשה (בטעות) באופן שונה מהמ"מ לשיחת אור לעשרה בטבת ולשאר כל השיחות וכו'.

ד. ענינים כלליים

1) בכלל, את הגהותיו על ה'הנחות' הי' רבינו רושם בעיפרון, וכן הוא בעלי ההגהה שלפנינו. הרישומים של השלמות או הערות בעט רגיל הם בכתב ידם של המניחים. לבד מפעם אחת (עמוד סט) שרבינו השלים הערה 38. תחילה סימן לעצמו עיגול O, ואז העביר קו מחיקה על המילה ~~אח~~. והוסיף לאח"ז בכתבה על ידי עט: "ש' רוה"ק (קח, ב). ליקוטי מהרח"ו שבסוף ש' מרז"ל".

2) כאשר רבינו ציין סימן כזה * באמצע כתיבת הדברים, היתה זה הוראה וסימן להמניחים שכאן צריך להתחיל קטע חדש (כפי שמופיע בספרי כללי הדפוס), בהפנים או בההערות. ודוגמא לזה: בעמוד לח, בצדי הגליון על הערה 19; בעמוד ס, בצדי הגליון קודם המילים ווי עס שטייט אין כתבי האריז"ל. וכן תיקן לאור זאת הנקודה. המסיימת את הקטע הקודם שתהפוך להיות פסיק, .

3) לאחר הכנסת כל התיקונים, השינויים וההוספות, הוכנסה המהדורה הסופית אל הקודש פנימה. בשער הקונטרס (שהוא צילום שער של אחד הקונטרסים הקודמים דחורף תשל"ח), נרשם השם "קונטרס עשרה בטבת ה'תשל"ח" (עמוד עא), ובעמוד ה'פתח דבר' (עמוד ע) מורה רבינו להשמיט הלשון 'יהפך לשמחה שנה זו' באות א', והלשון 'יהפך לשמחה' באות ב'.

כנהוג, היו משאירים את מקום התאריך של חתימת ה'פתח דבר' ע"י מערכת "אוצר החסידים" ריק, ורבינו הי' רושם את התאריך שהי' לו משמעות מיוחדת וציון יום מיוחד בלוח השנה היהודי, או החסידי, או במשפחת בית הרב של רבינו. בקונטרס זה רשם / טו טבת. ולהעיר שיום זה הוא יום הולדת הרבנית הצדקנית מרת שטערנא שרה שנולדה בחמשה עשר לחודש טבת תר"כ בעיר ליובאוויטש.

בס"ד. אור ליום ג' פ' ויחי, עשרה בטבת יהפך לשמחה - בחדרו - ה'תשל"ח.
 יהודה אתה יודוך אחיך וגו', ומבאר כ"ק אדמו"ר הזקן בתו"א², שיהודה על
 שם הפעם אודה את הוי"ה³ הוא בחי' הודי' שבכללות נש"י, ובכדי שהודי'
 זו תהי' בהתגלות הוא ע"י אחיך, ראובן שמעון ולוי [האחים של יהודה שנולדו
 לפניו]. וזהו יודוך אחיך, שאחיק [ראובן שמעון ולוי] הם הגורמים לבחי'
 ההודי' דיהודה (שתהי' בהתגלות). ומבאר שם, שראובן ושמעון הו"ע ב'
 פרשיות דק"ש ולוי הו"ע אמת ויציב (שלאחרי ק"ש), ועי"ז באים אח"כ לשמו"ע,
 בחי' ההודי' והביטול דבחי' יהודה.

(ב) והענין הוא (כמבאר בתו"א שם),³ הנה ראובן הוא על שם כי ראה גו'⁴, ושמעון
 הוא על שם כי שמע גו'⁵. וענינם בעבודה ה' (בכאו"א מישראל), בחי' ראובן
 הוא שעבודתו לקונו היא לא בבחי' השגה לבד כ"א בבחי' ראי'. והיינו
 שההתאמתו שלו באלקות היא בוודאות הכי גדולה, בדוגמת אדם שרואה איזה
 דבר גשמי, שאין שייך שיהי' אצלו שום ספק בזה, מכיון שהוא עצמו ראה את
 הדבר.⁶ שעד"ז הוא גם בעבודה ה', שההתבוננות שלו [בהענינים שלמעלה מהבחי'
 דסדר השתלשלות, ובפרט בהענין דהשגחה פרטית]⁷ היא באופן כזה (בבחי' צהסתכלות)⁸
 שהענין מתאמת אצלו כאילו הוא רואה בראי' חושית ממש. ומראי' זו הוא בא
 לבחי' אהבת הוי"ה, וכמ"ש⁴ (גבי קריאת שם ראובן) כי ראה ה' גו' כי עתה
 יאהבני אישי. והו"ע פרשה ראשונה דק"ש, ואהבת את הוי' אלקיך גו'.⁹
 ובחי' שמעון (על שם כי שמע ה' גו') הוא שהעבודה שלו היא בבחי' שמיעה
 והשגה לבד ולא בבחי' ראי'. ומכיון שאז הוא עדיין בבחי' ריחוק
 [בדוגמת אדם השומע איזה דבר שמספרים לו, אבל הוא עצמו לא ראה], לכן צריך
 להינתן אצלו העבודה בקו היראה. והו"ע פרשה שני' דק"ש, והי' אם שמוע
 תשמעו גו' השמרו לכם פן יפתה גו'.¹⁰ דמכיון שענין האלקות אצלו הוא רק
 בבחי' שמיעה (אם שמוע תשמעו), לכן צריכה להיות עבודתו בקו היראה
 (השמרו לכם גו').

ובחי' לוי על שם ילוה אישי אלי הוא מה שאחר ק"ש אומרים אמת ויציב וכו'¹¹

- ב -

~~ונחמד ונעים ונורא וכו'~~ הדבר הזה עלינו, הדבר הזה קאי על החורה, כי ע"י החורה נעשה ילוח אישי אלי (כדלקמן).

ג) וביאור הענין, הנה ג' בחינות הנ"ל (ראובן שמעון ולוי) הם ג' הקוין שעליהם העולם עומד ¹² [גם העולם קטן זה האדם, ¹³ אהם קרויין אדם] ¹⁴ תורה

עבודה וגמ"ח. בחי' ראובן (~~בא"ב~~ אהבה) הוא קו הגמ"ח. כי כאשר יש לו אהבת ה' יש לו גם אהבת ישראל [שהרי אהבת ה' ואהבת ישראל הם כולא חד], ¹⁴ ולכן, עבודתו היא בקו הגמ"ח, כי אהבה היא סיבת החסד ופנימיותה. ובחי' ¹⁵

שמעון (~~שני~~ זיראה) הוא קו העבודה ענין התפלה, קו השמאל [ובתפלה גופא הו"ע פרשה שני' דק"ש, כנ"ל]. ובחי' לוי על שם ילוח אישי אלי הוא

קו החורה, כי ע"י אורייתא נעשים ישראל וקוב"ה כולא חד. וזהו"ע ילוח ¹⁶

אישי אלי, כי ע"י החורה נעשה חיבור [תמיד] עם אישי זה הקב"ה, עד

~~שנעשים ישראל וקוב"ה כולא חד.~~ וזהו מה שבחי' לוי הו"ע אמת ויציב כו' הדבר הזה שקאי (כנ"ל) על אמצא תורה.

ד) וזהו יהודה אתה יודוך אחיך, שהעבודה דבחי' (אחיך) ראובן שמעון ולוי, ב' פרשיות דק"ש ואמת ויציב, היא הקדמה והכנה לבחי' יהודה, העבודה

דשמו"ע, הודי' וביטול, כעבדא קמי מארי'. והביטול דתפלת העמידה הוא ביטול בתכלית למעלה גם מהביטול דק"ש. וכמובן גם מחילוקי הדינים (בענין

הפסק) בין ק"ש לשמו"ע. וענין זה ¹⁷ [מה שע"י העבוה דבחי' ראובן שמעון ולוי מגיעים אח"כ לבחי' יהודה (בן הרביעי)] הוא ע"ד הידוע בענין ג' ¹⁸

הכתרים [כתר תורה כתר כהונה וכתר מלכות, שהם בג' הקוין תורה עבודה וגמ"ח] ¹⁹ וכתר שם טוב שעולה על גביהן ²⁰ [שהוא למעלה מהם, דעד שאיננו נמנה במנין

הכתרים], שבכדי להגיע אל לבחי' כתר שם טוב הוא דוקא ע"י ג' הכתרים, עולה על גביהן.

ה) והנה זה מה שבכדי לבוא לבחי' יהודה צריך להקדמת העבודה דבחי' ראובן שמעון ולוי, הכוונה בזה היא שההודי' דבחי' יהודה תהי' בגילוי.

הרי

כך בהעלם ובפנימיות הודי' זו היא בתמידות בכאו"א מישראל. וכמבואר
 בתו"א שהיר"ד דיהודה מורה על ההוה והתמידות כמו ככה יעשה איוב כל
 הימים, דהיינו שההודי' שבכאו"א מישראל היא בתמידות. דמ"ש הפעם אודה
 את הוי' (שלא כל העתים שוות) הוא (רק) מצד העלם והסתר הגוף ונה"ב
 (ובפרט מצד העלם והסתר הגלות), אבל מצד נפש האלקית שבכאו"א מישראל
 [שהיא מהותו האמיתית] ענין אודה את הוי' הוא אצלו בתמידות, ואין שייך
 בזה שום שינוי ח"ו. ומה שצריך להקדמת העבודה דבחי' ראובן ושמעון ולוי
 הוא בכדי לעורר את ההודי' שבפנימיות הלב שתהי' בגילוי, ועד שתצא
 פעולתה מהכה אל הפועל ממש במחשבה דיבור ומעשה.

ו) וממשיך בכתוב ידך בעורף אויבך, שע"י גילוי ההודי' דבחי' יהודה נעשה

ידך בעורף אויבך ברוחניות (כמבואר הענין בתו"א) וגם בגשמיות,

דאין מקרא יוצא מידי פשוטו. והנה ²⁵ ~~ש~~ ידך בעורף אויבך נאמר לפני לא

יסור שבט מיהודה גו' ²⁶ ~~מ~~ ידך בעורף אויבך הוא לפני הגאולה. דהנה

לא יסור שבט מיהודה קאי בעיקר על דוד ושלמה, שמזרעם יהי' מלך המשיח ²⁷

שעליו נאמר וקם שבט ישראל ²⁸ שאז יהי' אצאא ועבדי דוד מלך עליהם, ודוד ²⁹

עבדי נשיא להם לעולם, כמ"ש בהפטורה דשבת העבר, שמיני' מתברכין כולהו ³⁰

יומי'. ולפני זה, בסיום זמן הגלות, יהי' ידך בעורף אויבך, שכל אויבי ³¹

ישראל [שכל ישראל נקראים על שם יהודה] תפול עליהם אימתה ופחד. שע"י ³²

גילוי ההודי' שבכללות נש"י, ועד שבאה בפועל במחשבה דיבור ומעשה,

בחוקותי תלכו ואת מצוותי תשמרו, הנה עי"ז יהי' (כהמשך הכתובים בפ' ³⁴

בחוקותי) ונפלו אויביכם לפניכם וגו'.

וזהו גם השינוי דיהודה אתה יודוך אחיך ידך בעורף אויבך לפרשת ויחי ³⁵

יעקב בארץ מצרים, שגם כשישראל נמצאים בגלות מצרים הם בבחי' ויחי

ע"י לימוד התורה, תורת היים אצאאאאא וקיום מצוותי' עליהם נאמר וחי ³⁶

בהם [וכפירוש כ"ק אדמו"ר הזקן שאמר לנכדו כ"ק אדמו"ר הצ"צ עה"פ ויחי

יעקב בארץ מצרים, שע"י שואת יהודה שלה לפניו גו' להורות אצאא לפניו

זוהי

3

זוהי

- ד -

גשנה להתקין לו בית תלמוד כו' הי' בחי' "ויחי" גם במצרים³⁸, הנה עי"ז
 אצא נעשה מ' (יהודה אצא אתה יודוך אחיך) ירך בעורף אויבך, וכמרוז"ל⁴⁰
 כשהקול קול יעקב בבתי כנסיות ובתי מדרשות אין ידי עשו שולטות, ויתירה
 מזו, שהט עצמם מסייעים לישראל בכל הענינים הגשמיים שיוכלו ללמוד תורה
 ולקיים מצוות מתוך הרחבה, ובאופן דמוסיף והולך מוסיף ואור. ואור זה
 דוחה את חושך הגלות ומביא את הגאולה ע"י משיח צדקנו, יבוא ויגאלנו
 ויוליכנו קוממיות לארצנו, במהרה בימינו ממש.

- (1) ויחי מט, ח.
- (2) ד"ה זה (מה, א ואילך). וראה הגהות וביאורי הצ"צ באוה"ת (שטא, ב ואילך. תקצז, א ואילך. תחשלה, ב ואילך). *היה זה גי' א.*
- (3) ויצא כט, לה.
- (4) שם כט, לב.
- (5) שם כט, לג.
- (6) ראה אוה"ת וירא קד, א. ד"ה פדה בשלום תשי"ג. וראה גם ד"ה וכל מאמינים תרס"ג. כי חלק תש"ט. ולהעיר ג"כ מאגה"ק סי"ט.
- (7) מכיון שענין זה רואים במוחש (ראה סה"ש תש"ג ע' 119 בענין החילוק שבין ההתבוננות בענין יש מאין לההתבוננות בהשגחה פרטית).
- (8) ראה בארוכה ד"ה יהודה אתה תרפ"ח. וראה גם תו"א (מה, א), שענין ראובן הוא "לאסתכלא ביקרא דמלכא".
- (9) ואתחנן ו, ה.
- (10) עקב יא, אצא אצא יג. שם טז.
- (11) ויצא כט, לד.
- (12) אבות פ"א מ"ב.
- (13) תנחומא פקודי ג. ובכ"מ.
- (14) יבמות סא, רע"א. (14 סה"ס ק"ף ל"ט ע' 3. ועוד).

- (15) אגה"ק סט"ו (קכג, א). דרמ"צ יד, ב. צז, סע"א ואילך. וראה גם לקו"ח ראה לב, ד.
- (16) ראה זח"ג עג, א.
- (17) ראה שו"ע אדה"ז סט"ו (לענין ק"ש) וסק"ד (לענין תפלה).
- (18) ראה בארוכה לקו"ש ח"ד ע' 1214 ואילך.
- (19) המשך הער"ב בתחלתו.
- (20) אבות פ"ד מי"ג.
- (21) בתחילת הדרוש.
- (22) איוב א, ה. וראה שעהיוה"א רפ"ד.
- (23) וע"ד המבואר בתניא פמ"ב (ס, א).
- (24) מה, ג.
- (25) שבת סג, א. וש"נ.
- (26) ויחי מט, יו"ד.
- (26*) (27) רמב"מ להרמב"ם פ' חלק יסוד הי"ב, זצ"ע א"ע ב"ה, וראה גם רמב"מ (27) (28) בלק כד, יז. אצא רמב"ם הל' מלכים פי"א ה"א.
- (29) יחזקאל לז, כד.
- (30) שם, כה.
- (31) ראה זח"ב סג, ב. פח, א.
- (31*) (32) ב"ר פצ"ח, ו (עה"פ יהודה אתה יודוך אחיך). וראה אוה"ת ויחי שדמ, א.
- (33) בשלה טו, טז.
- (34) ר"פ בחוקותי.
- (35) כו, ח.
- (36) אחרי יח, ה.
- (37) ויגש מו, כה. יל"ש שם (ראה גם רש"י ויגש שם).
- (38) היום יום ע' יב.
- (39) חסרומז גם בזה שהתחלת הסדרה בתו"א היא בפסוק זה.
- (40) ב"ר פס"ה, כ.

ויחי מט, יו"ד
ויחי מט, יו"ד
ויחי מט, יו"ד
ויחי מט, יו"ד

ויחי מט, יו"ד
ויחי מט, יו"ד
ויחי מט, יו"ד
ויחי מט, יו"ד

ויחי מט, יו"ד

ויחי מט, יו"ד
ויחי מט, יו"ד
ויחי מט, יו"ד
ויחי מט, יו"ד

ויחי מט, יו"ד
ויחי מט, יו"ד

ויחי מט, יו"ד
ויחי מט, יו"ד

ויחי מט, יו"ד

ויחי מט, יו"ד
ויחי מט, יו"ד

ויחי מט, יו"ד

בס"ד. אור ליום ג' פ' ויחי, עשרה בטבת יהפך לשמחה
- בחדרו - התשליח.

- הנחה -

יהודה אתה יודוך אחיך וגו', ומבאר כ"ק אדמור"ר הזקן בתו"א ריש פרשתנו, **אף** שיהודה הוא על שם הפעם אודה את הוי"ו הוא בחי' הודי' שבכללות נש"י, ובכדי שהודי' זו תהי' בהתגלות הוא ע"י אחיך, ראובן שמעון ולוי [האחים של יהודה שנולדו לפניו]. וזהו יודוך אחיך, שאחיד [ראובן שמעון ולוי] הם הגורמים ומביאים בחי' ההודי' דיהודה (שתהי' בהתגלות). ומבאר שם, שראובן ושמעון הו"ע ב' פרשיות דק"ש ולוי הו"ע אמת ויצייב (שלאחרי ק"ש), ועי"ז באים אחי"כ לשמו"ע, בחי' ההודי' והביטול דבחי' יהודה.

ב) והענין הוא (כמבואר בתו"א שם), דהנה ראובן הוא על שם כי ראה גו', ושמעון על שם כי שמע גו'. וענינם בעבודת ה' (בכא"א מישראל), בחי' ראובן הוא שעבודתו לקונו היא לא בבחי' השגה לבד כ"א בבחי' ראי'. והיינו שההתאמתות שלו באלקות היא בוודאות הכי גדולה, בדוגמת אדם שרואה איזה דבר שאינו שייך שיהי' אצלו שום ספק בזה, מכיון שהוא עצמו ראה את הדבר. ועד"ז הוא בעבודת ה', שההתבוננות שלו [ובפרט בהענין דהשגחה פרטית²] היא באופן (דהסתכלות³) שהענין מתאמת אצלו כאילו הוא רואה בראי' חושית ממש. ומראי' זו הוא בא לבחי' אהבת הוי", וכמ"ש⁴ (גבי קריאת שם ראובן) כי ראה ה' גו' כי עתה יאהבני. והו"ע פרשה ראשונה דק"ש, ואהבת את הוי"ו אלקיך גו'.

ובחי' שמעון (על שם כי שמע גו') הוא שהעבודה שלו היא בבחי' שמיעה והשגה לבד ולא בחי' ראי'. ומכיון שאז הוא עדיין בבחי' ריחוק [בדוגמת אדם השומע איזה דבר שמספרים לו, אבל הוא עצמו לא ראה], לכן אצלו העבודה בקו היראה. והו"ע פרשה שני' דק"ש, והי' אם שמוע תשמעו גו' השמרו לכם פן יפתה גו'.¹⁰ דמכיון שענין האלקות אצלו הוא רק בבחי' שמיעה (אם שמוע תשמעו), לכן צריכה להיות עבודתו בקו היראה (השמרו לכם גו').

ובחי' לוי על שם ילוה אישי אלי¹¹ הוא מה שאחר ק"ש אומרים אמת ויצייב וכי הדבר הזה עלינו, הדבר הזה קאי על התורה, כי ע"י התורה נעשה ילוה אישי אלי (כדלקמו).

ג) וביאור הענין, הנה ג' בחינות הנ"ל (ראובן שמעון ולוי) הם ג' הקוין שעליהם העולם עומד¹² [גם העולם קטן זה האדם¹³, אתם קרוי' אדם¹⁴] תורה עבודה וגמ"ח. בחי' ראובן (אהבה) הוא קו הגמ"ח. כי כאשר יש לו אהבת ה' יש לו גם אהבת ישראל [שהרי אהבת ה' ואהבת ישראל הם כולא חד¹⁵], ולכן, עבודתו היא בקו הגמ"ח, כי אהבה היא¹⁶ סיבת החסד ופנימיותה, המשכה מלמעלמ"ט. ובחי' שמעון (יראה) הוא קו העבודה, ענין התפלה, קו השמאל [ובתפלה גופא הו"ע פרשה שני' דק"ש, כנ"ל], העלאה מלמטלמ"ע. ובחי' לוי על שם ילוה אישי אלי הוא קו התורה, כי ע"י אורייתא ישראל וקוב"ה כולא חד¹⁷. וזהו"ע ילוה אישי אלי, כי ע"י התורה נעשה חיבור א"ם אישי זה הקב"ה, עד שישאל וקוב"ה כולא חד. וזהו מה שבחי' לוי הו"ע אמת ויצייב כו' הדבר הזה שקאי (כנ"ל) על תורה.

ד) וזהו יהודה אתה יודוך אחיך, שהעבודה דבחי' (אחיר) ראובן שמעון ולוי, ב' פרשיות דק"ש ואמת ויצייב, היא הקדמה והכנה לבחי' יהודה, העבודה דשמו"ע, הודי' וביטול, כעבדא קמי' מרי¹⁸. והביטול דתפלת העמידה הוא ביטול בתכלית למעלה גם מהביטול דק"ש. וכמוכן גם מחילוקי הדינים (בענין הפסק) בין ק"ש לשמו"ע¹⁹. וענין זה [מה שע"י העבודה דבחי' ראובן שמעון ולוי מגיעים אחי"כ לבחי' יהודה (בן הרביעי)] הוא ע"ד הידוע²⁰ בענין ג' הכתרים [כתר תורה כתר כהונה וכתר מלכות, שהם בג' הקוין תורה עבודה וגמ"ח²¹] וכתר שם טוב שעולה על גביהו²² [שהוא למעלה מהם], שבכדי להגיע לבחי' כתר שם טוב הוא ע"י ג' הכתרים, עולה על גביהו.

Handwritten notes and corrections in blue ink, including a large 'A' at the top right, '22' in a circle, and 'הת' and 'שה' with arrows pointing to specific parts of the text.

ה) והנה זה שבחי יהודה צריך להקדמת העבודה דבחי ראובן שמעון ולוי, היינו בכדי שההודי דבחי יהודה תהי בגילוי. אבל בהעלם ובפנימיות הרי הודי זו היא בתמידות. וכמבואר בתוי"א²³ שהיוד דיהודה מורה על ההוה והתמידות כמו ככה יעשה איוב כל הימים²⁴, דהיינו שההודי שבכאויא מישראל היא בתמידות. דמ"ש הפעם אודה את הוי' (שלא כל העתים שוות) הוא (הק) מצד העלם והסתר הגוף ונהיב (ובפרט מצד העלם והסתר הגלות), אבל מצד נפש האלקית שבכאויא מישראל [שהיא מהותו האמיתי] ונהיב אודה את הוי' הוא אצלו בתמידות, ואין שייך בזה שום שינוי ח"ו. ומה שצריך להקדמת העבודה דבחי ראובן ושמעון ולוי הוא בכדי לעורר²⁵ את ההודי שבפנימיות הלב שתהי בגילוי, ועד שתצא פעולתה מהכח אל הפועל ממש במחשבה דיבור ומעשה.

ו) ומה שצריך להקדמת העבודה דבחי ראובן ושמעון ולוי הוא בכדי לעורר את ההודי שבפנימיות הלב שתהי בגילוי, ועד שתצא פעולתה מהכח אל הפועל ממש במחשבה דיבור ומעשה.

היא היה תלמיד
הוא היה תלמיד
הוא היה תלמיד
והוא היה תלמיד

ו) וממשיך בכתוב ירך בעורף אייבך, שע"י גילוי ההודי דבחי יהודה נעשה ירך בעורף אייבך ברוחניות (כמבואר הענין בתוי"א²⁶) וגם בגשמיות, דאין מקרא יוצא מידי פשוטו²⁷. והנה אחריו צריך בעורף אייבך נאמר גור ארי יהודה ג' לא יסור שבט מיהודה ג' וי"ל בדא"פ שבוה מרומז שידך בעורף אייבך הוא עוד לפני הגאולה²⁸. דנהג גור ארי ג' לא יסור שבט מיהודה קאי על דוד ושלמה, שמזרעם יהי מלך המשיח²⁹ שעליו נאמר וקם שבט מישראל³⁰ [שאז יהי ועבדי דוד מלך עליהם³¹, ודוד עבדי נשיא להם לעולם³², כמ"ש בהפטורה דשבת העבר, שמיני מתברכין כולהו יומין³³]. ולפני זה, בסיום זמן הגלות³⁴, יהי ירך בעורף אייבך, שכל אויבי ישראל [שכל ישראל נקראים על שם יהודה³⁵] תפול עליהם אימתה ופחד³⁶. שע"י גילוי ההודי שבכללות נש"י, ועד שבאה בפועל במחשבה דיבור ומעשה, בחוקותי תלכו ואת מצוותי תשמרו³⁷, הנה עייז יהי (כהמשך הכתובים בפ' בחוקותי³⁸) ונפלו אויביכם לפניכם יג'.

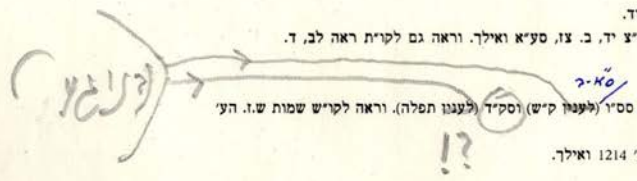
ו) וממשיך בכתוב ירך בעורף אייבך, שע"י גילוי ההודי דבחי יהודה נעשה ירך בעורף אייבך ברוחניות (כמבואר הענין בתוי"א²⁶) וגם בגשמיות, דאין מקרא יוצא מידי פשוטו²⁷. והנה אחריו צריך בעורף אייבך נאמר גור ארי יהודה ג' לא יסור שבט מיהודה ג' וי"ל בדא"פ שבוה מרומז שידך בעורף אייבך הוא עוד לפני הגאולה²⁸. דנהג גור ארי ג' לא יסור שבט מיהודה קאי על דוד ושלמה, שמזרעם יהי מלך המשיח²⁹ שעליו נאמר וקם שבט מישראל³⁰ [שאז יהי ועבדי דוד מלך עליהם³¹, ודוד עבדי נשיא להם לעולם³², כמ"ש בהפטורה דשבת העבר, שמיני מתברכין כולהו יומין³³]. ולפני זה, בסיום זמן הגלות³⁴, יהי ירך בעורף אייבך, שכל אויבי ישראל [שכל ישראל נקראים על שם יהודה³⁵] תפול עליהם אימתה ופחד³⁶. שע"י גילוי ההודי שבכללות נש"י, ועד שבאה בפועל במחשבה דיבור ומעשה, בחוקותי תלכו ואת מצוותי תשמרו³⁷, הנה עייז יהי (כהמשך הכתובים בפ' בחוקותי³⁸) ונפלו אויביכם לפניכם יג'.

ז) וי"ל דזהו ג"כ הקשה דיהודה אתה יודוך אחיך ירך בעורף אייבך לויחי יעקב בארץ מצרים, שגם כשישראל נמצאים בגלות מצרים הם בבחי ויחי ע"י לימוד התורה תורת חיים וקיום מצוותי עליהם נאמר³⁹ וחי בהם [וכפירוש כ"ק אדמו"ר הזקן שאמר לנכדו כ"ק אדמו"ר הצ"צ עה"פ ויחי יעקב בארץ מצרים, שע"י שואת יהודה שלה לפניו ג' להורות לפניו גשנה להתקין לו בית תלמוד כו"י⁴⁰ הי בחי ויחי⁴¹ גם במצרים⁴²], ומה ע"י נעשה⁴³ (יהודה אתה יודוך אחיך) ירך בעורף אייבך, וכמ"ל⁴⁴ כשהקול קול יעקב בבתי כנסיות ובתי מדרשות אין די עשו שולטות, ויתירה מזו, שאו"ה עצמם מסייעים לישראל בכל הענינים הגשמיים שיוכלו ללמוד תורה ולקיים מצוות מתוך הרחבה, ובאופן דמוסיף והולך מוסיף ואור. ואור זה דוחה את חושך הגלות ומביא את הגאולה ע"י משיח צדקנו, יבוא ויגאלנו ויוליכנו קוממיות לארצנו, במהרה בימינו ממש.

הוא היה תלמיד
הוא היה תלמיד
הוא היה תלמיד
והוא היה תלמיד

הוא היה תלמיד
הוא היה תלמיד
הוא היה תלמיד
והוא היה תלמיד

- (1) ויחי מט, ה.
  - (2) ד"ה זה (מה, א ואילך). וראה הגהות וביאורי הציץ באוה"ת (שסא, ב ואילך. תתקצו, א ואילך. תתשלח, ב ואילך). ד"ה זה תרפ"ח.
  - (3) ויצא כט, לה.
  - (4) שם כט, לב.
  - (5) שם כט, לג.
  - (6) ראה אוה"ת וירא קד, א. ד"ה פדה בשלום תשי"ג. לקויש ח"ז ע' 121. וראה גם ד"ה וכל מאמינים תרס"ג. כי חלק תשי"ט. ולהעיר ג"כ מאגה"ק סייט.
  - (7) מכיון שענין זה רואים במוחש (ראה סה"ש תשי"ג ע' 119 בענין החילוק שבין ההתבוננות בענין יש מאין להתבוננות בהשגחה פרטית).
  - (8) ראה בארוכה ד"ה יהודה אתה תרפ"ח. וראה גם תרי"א (מה, א). שענין ראובן הוא, לאסתכלא ביקרא דמלכא.
  - (9) ואתתנו ו, ה.
  - (10) עקב יא, יג. שם טו.
  - (11) ויצא כט, לד.
  - (12) אבות פ"א מ"ב.
  - (13) תנחומא פקודי ג. ובכ"מ.
  - (14) יבמות סא, רע"א.
  - (15) סה"ש קי"ז הש"ת ע' 3/ ועוד.
  - (16) אגה"ק סט"ז (קכג, א), דרמ"צ יד, ב. צו, סע"א ואילך. וראה גם לקי"ת ראה לב, ד.
  - (17) ראה זחי"ג עג, א.
  - (18) שבת י, א.
  - (19) ראה שו"ע אדה"ז ~~סס"ו~~ ~~לענין ק"ש~~ ~~וסק"ד~~ ~~לענין תמלה~~. וראה לקי"ש שמות שו. הצי
- 58
- (20) ראה בארוכה לקי"ש ח"ד ע' 1214 ואילך.
  - (21) המשך תערי"ב בתחלתו.
  - (22) אבות פ"ד מ"ג.
  - (23) בתחילת הדרוש.
  - (24) איוב א, ה. וראה שעה"ה"א רפ"ד.
  - (25) וע"ד המבואר בתניא פמ"ב (ס, א).
  - (26) מה, ג.
  - (27) שבת סג, א. ושי"ג.
  - (28) ויחי מט, וי"ד.
  - (29) להעיר שגם בגלות מצרים (שכ"מי צאתך מארמי'צ אראנו נפלאות — בגאולתנו עתה) קדם ליצימ
  - (30) ונתתי את חן העם הזה בעיני מצרים גו' (שמות ג, כא ובמרו"ל שם).
  - (31) ככפיה"מ להרמב"ם פ' חלק יסוד הייב, ומורע שלמה דוקא.
  - (32) בלק כד, יו. רמב"ם הל' מלכים פ"א היא.
  - (33) יחזקאל לו, כד.
  - (34) שם, כה.
  - (35) ראה זחי"ב סג, ב. פה, א.
  - (36) להעיר מרמב"ם הל' מלכים ספ"א דגם לאחרי ביאת המשיח הסדר הוא: וילחום מלחמות ה' וינצח, ואח"כ ובנה מקדש במקומו כו' וקבץ גדחי ישראל כו'.
  - (37) ב"ר פצ"ח, ו (עה"פ יהודה אתה יודוך אח"ך). וראה אוה"ת ויחי שד"מ, א.
  - (38) בשלח טו, טו.
  - (39) ר"פ בחוקותי.
  - (40) כו, ה.
  - (41) אחרי יח, ה.
  - (42) ויגש מו, כח. תנחומא שם (פרשי' שם).
  - (43) היום יום ע' יב.
  - (44) וייל דוה מרומו גם כוה שהתחלת הסדרה בתרי"א היא בפסוק זה.
  - (45) ב"ר פס"ה, כ.

בס"ד. משיחות אור ליום ג' פ' ויחי, עשרה בטבת יהפך לשמחה - בחדרו -
ה'תשל"ח.

א. דער ענין פון א תענית איז ווי דער רמב"ם זאגט "מדרכי התשובה הוא"
- וואס אזוי איז אויך בנוגע צו די ד' צומות, אז דאס איז "כדי לעורר
הלבבות לפתוח דרכי התשובה".²

עצות

דערפאר איז געווען א מנהג בכמה קהלות אז ביום התענית [נאך מנחה
(אדער לפני מנחה)]³ פלעגט מען זאגן דברי כבושין, אויף מעורר זיין צו
תשובה.

מצד סיבות שונות איז דער מנהג געבליבן, ליידער, נאר אין געציילטע
ערטער.

~~דאס איז דא א לימוד זכות אויף דעם (וואס ברוב המקומות טוט
מען עס ניט), ווארום מ'דארף ניט האבן קיין גרעסערע "דברי כבושין" ווי די
הפסרה וואס מען זאגט אין א תענית צבור או מנחה.³
זעט מען דאך אבער במוחש, אז די התעוררות פון (זאגן אדער) הערן א
נוסח קבוע (דהפסרה) איז ניט בדומה צו דער התעוררות פון די דברי כבושין
וואס זיינען ניט בנוסח קבוע, זעט הוצאות וכו'.~~

ובפרט אז אין די דברי כבושין וואס מען פלעגט זאגן בתענית צבור, פאן
וואס מען ריינדן אויף וועגן ענינים העומדים על הפרק.

ב. און דאס איז אויך איינע פון די מטרות פון דעם איצטיקן ריידן:
אזוי ווי ס'איז געבליבן עטלעכע שעות ביז צו דער התחלה פון "צום
העשירי" [וואס הויבט זיך אן ערשט אינדערפרי]

- איז כדאי צו מעורר זיין אויף דעם מנהג הנ"ל, אז אין די ערטער
וואו מען קען עס אויספירן, זאל מען זאגן נאך מנחה א פאר ווערטער פון
"דברי כבושין", אדער א מזמור תהלים המתאים לענינים אלו,

און אין די ערטער וואס מצד טרחא דצבורא [אדער מצד ביטול מלאכה,
וכיו"ב] קען מען עס ניט אויספירן - זאל מען טראכטן עכ"פ במחשבה אן ענין

גמארו זאלן זעלבן געזעצט געווען מיט אים כפי צרכי המצא

טו טבת ה'תשע"ח

מנחם מענדל שטערנא

- ב -

פון "דברי כבושין",

און וויבאלד אז "רחמנא לבא בעי" ⁴ - ובפרט אין ענינים וואס זיינען פארבונדן מיט תשובה, וואס "עיקר התשובה בלב" ⁵ - איז "מחשבה טובה הקב"ה מצרפה למעשה" ⁶, אז פון די מחשבה (בדברי כבושין) שבלב וועט ארויסקומען דער ענין התשובה במעשה בפועל, ⁷

ביז צו תשובה מאהבה וואס טוט אויף ניט נאר אז די עונות ווערן בטל [נעקר עונו מתלחו" ⁸], נאר נאך מער: אז אויך די זדונות גופא ווערן נהפך צו זכיות, ⁹

וואס דאס וועט אויך בריינגען דעם קיום היעוד אז ניט וואס "כל הצומות האלו עתידים ליבטל" ¹⁰, נאר נאך מער: ~~אז~~ "ולא עוד אלא שהם עתידים להיות ימים טובים וימי ששון ושמחה" ¹¹, ביז אז (ניט נאר די ימי הצומות, נאר) אויך דער ענין הצום גופא וועט נהפך ווערן לששון ולשמחה. ¹²

ג. די התעוררות אויף תשובה אין די ד' צומות איז דאך פארבונדן מיט "זכרון דברים אלו" וואס האבן פאסירט בפעם הראשונה, ¹³

איז דער מאורע וואס האט פאסירט בעשירי בטבת (וואס צוליב דעם האט מען מתקן געווען דעם "צום העשירי") איז - "שבו סמך מלך בבל נבוכדנאצר הרשע על ירושלים והביאה במצור ובמצוק". ¹⁴

און אע"פ אז אויך נאך דעם וואס "סמך מלך בבל אל ירושלים בעצם היום הזה" איז געבליבן ירושלים גאנץ, און עאכו"כ אז דער ביהמ"ק איז געווען בשלימות, ביז אז ס'איז ניט געווען אפילו קיין גרעון אין די קרבנות - פונדעסטוועגן איז דא א חומר אין עשרה בטבת אויף שבעה עשר בתמוז וואס אין דעם טאג איז "בטל התמיד והובקעה העיר" ¹⁶, און אפילו אויף תשעה באב וואס אין אים איז "חרב הבית" ¹⁷ (וי' אמו' ג'אז צ'אז צ'אז) ווי דער דין איז (לפי דיעה אחת), אז "י' בטבת הוא משונה משאר תעניות, שאם הי' חל בשבת לא היו יכולין לדחותו ליום אחר". ¹⁷

וואס איינער פון די טעמים אויף דעם ¹⁸ אמו' ג'אז צ'אז צ'אז: וויילע דער "ותבוא העיר

- ג -

במצור¹⁹ וואס איז געווען בעשרה בטבת איז געווען די התחלה וואס האט סוף
סוף דערפירט צום "ותבקע העיר"²⁰ (וואס איז געווען בשבעה עשר בתמוז), ביז
צום "וישרוף את בית ה'"²¹ (וואס איז געווען בחשעה באב).

און וויבאלד אז דער ענין פון די ד' צומות איז "כדי לעורר הלבבות
לפתוח דרכי התשובה" - דעריבער איז דא א (חומרא און א) תוקף מיוחד אין
דעם צום פון עשרה בטבת, וויילע דאן (ווען "סמך מלך בבל על ירושלים בעצם
היום הזה") איז געווען די ווארענונג מלמעלה אז אויב מען וועט ניט תשובה
טאן, וועט פון דער התחלה זיין א המשך ¹².

ד. דער "זכרון דברים אלו" איז דאך בכדי אז "נשוב להיטיב" - איז פון
די ענינים וואס מען דארף אפלערנען פון עשרה בטבת [ובפרט בזמנינו זה,
וואס דער בלבול המוחות איז אויף אזוי פיל ביז אז "שמים חושך לאור ומר
למתוק"²²]:

ירושלים איז ירא שלם,²³ ד.ה. די שלימות פון יראת שמים. איז בשעת מען
זעט א מצור אויף יראת שמים, איז אפילו ווען דער מצור איז ניט אויף ענינים
חמורים ~~מענינים~~ ^{נאך} אויף א דקדוק קל של דברי סופרים, אדער אפילו מערניט
ווי אויף אן ענין וואס עס האט מחדש געווען א תלמיד ותיק בדורות האחרונים
(וואס אויך דאס איז ניתק למשה מסיני)²⁴

[ובדוגמת ווי ט' איז געווען דאן, אז דעם ביהמ"ק מיט די קרבנות האט
מען ניט געשטעפעט, מען האט געמאכט א מצור נאר אויף ירושלים],²⁴

דארף מען טאן כל מיני השתדלות צו מבטל זיין דעם מצור, ווארום
דאס (דער מצור אויף קלה שבקלות) איז א התחלה וואס קען בריינגען צו
ווייטערדיקע תוצאות רח"ל, ווי די גמרא זאגט "היום אומר לו כך כו' עד
שאומר לו לך ועבוד כו'".²⁵

ה. ווי קען דער יצה"ר איינריידן א אידן צו עובר זיין אפילו אויף
אן ענין וואס איז נתחדש געווארן דורך א תלמיד ותיק - בשעת אז דער איד
ווייס אז "כל מה שתלמיד ותיק עתיד לחדש ניתק למשה מסיני"?

- ד -

איז דער סדר אין דעם, אז דער יצה"ר רעדט איין דעם אידן, אז דורך דעם וואס ער וועט פארבייגן אויף דעם חידוש פון דעם תלמיד ותיק, וועט ער "פארדינען" א גרעסערע מצוה (אדער עטלעכע מצוות).
און דער יצה"ר איז נאך "מסביר", אז תורה אליין זאגט אז מען קען מדחה זיין איין ענין צוליב א צווייטן, אדער ווי "עשה דוחה לא תעשה"; פקוח נפש דוחה שבת, וכיו"ב.

אבער דער אמת איז, אז מיט דער דאזיקער טענה (צו פארבייגן אן ענין קל צוליב אן ענין חמור) איז דער יצה"ר אויסן (ניט צו פארהיטן דעם ענין חמור, נאר) צו מכשיל זיין דעם אידן אין אן ענין קל, און דורך דעם - (דערנאך) אויך אין אן ענין חמור, ווי געבראכט פריער וואס די גמרא זאגט "היום אומר לו כך כו'".

ומובן בפשטות, אז דאס האט קיין שייכות ניט צו דעם וואס "עשה דוחה לא תעשה" וכיו"ב - ווארום דאס (וואס עשה דוחה ל"ת) איז א דין וואס תורה זאגט; בשעת אבער עס קומט צו אן ענין וואס אין תורה שטייט ניט אז מען קען אים מדחה זיין צוליב א צווייטן ענין, און מען וויל מאכן א "מסחר" פון מצוות, "פארקויפן" א קליינע מצוה בכדי צו "פארדינען" א גרויסע מצוה - בריינגט עס דערצו, אז סוף סוף פארקויפט מען ניט נאר "קלה שבקלות" נאר אויך "חמורה שבחמורות", כנ"ל.

1. עפ"ז וועט מען אויך פארשטיין וואס עס שטייט אויף דעם אויבערשטן "לא יקח שוחד". דלכאורה תמוה: ס'איז דאך לה' הארץ ומלואה, טא ווי איז שייך מען זאל געבן שוחד דעם אויבערשטן (און מען דארף באווארענען אז "לא יקח שוחד")?

איז דער ביאור אין דעם: די איינציקע זאך מיט וועלכע ס'איז שייך (און מיינען אז דערמיט איז מען משחד דעם אויבערשטן, איז - ענינים וואס זיינען פארבונדן מיט יראת שמים, ווארום "הכל בידי שמים חוץ מיראת שמים".

- ה -

און אויף דעם זאגט דער פסוק "לא יקח שוחד": אז מען זאל זיך ניט איינריידן אז ~~מיט ענינים פון יראת שמים (מצוות)~~ קען מען משחד זיין דעם אויבערשטן,

אז דורך די מצוות וועלכע מען טוט (דורך דעם וואס מען פארבויגט אויף אן איסור קל) איז מען ח"ו משחד דעם אויבערשטן, אז מצד דערויף זאל ער מוותר זיין אויף דעם איסור קל - זאגט דער פסוק, "אז דער אויבערשטער איז "לא יקח שוחד", ^{sk} און ער איז ניט מוותר אויף דעם קלענסטן איסור, אפילו ווען מען טוט עס בכדי צו "פארדינען" גרויסע מצוות.

ז. די הוראה איז נובע במיוחד בענין החינוך:

ס'זיינען דא אזוינע וואס מיינען אז בכדי צו פועל'ן אויף די עלטערן אז זיי זאלן וועלן געבן זייערע קינדער אין כשר'ע מוסדות [אדער בכדי צו פועל'ן אויף די קינדער גופא וואס געפינען זיך דערוויילע בחוץ] דארף מען מאכן פארשידענע "קולות" און "פשרות" -

אויף דעם איז די הוראה פון "עשרה בטבת", אז אויב מען לאזט צו ח"ו א מצור אויף ירושלים - ~~מען מען זאל וויסן די תוצאות וואס עס קענען ח"ו ארויסקומען דערפון.~~

בשעת מען וויל זיין זיכער אז דער קינד זאל זיין אפגעהיט אין חמורה

שבחמורות - מוז מען אים זאגן וואס עס שטייט אין תורה אמת (אז ער איז מחוייב צו אפהיטן אלע תרי"ג מצוות), ווארום בשעת מען לערנט מיטן קינד אן ענין פון פשרות - דערפילט ער אז מען זאגט אים אן ענין וואס איז היפך האמת, און פארלירט דעם צוטרוי צום מחנך (אויך בנוגע צו דעם וואס ער זאגט אים צו זיין אפגעהיט אין חמורה שבחמורות).

ח. עד"ז איז אויך בשעת מען טרעפט א אידן וואס ער איז נאך א חליין קינד אין ענינים פון אידישקייט (אע"פ אז אין יארן איז ער שוין א גרויסער),

אז מען טאר נישט מאכן זיין חשבון:

טאן (אויף זיין) ווען זי אונטערזוכט, זאגן אמת און

היות אז אויב מען וועט זיין אים מאנען (גלייך) צו מקיים זיין און אמת אלע חרי"ג מצוות און דעכט מען זאל אים אינגאנצן פארלירן, דעריבער וועט

מען אים זאגן אז תורה פאדערט פון אים צו מקיים זיין נאך א ביסל מצוות -

אז ח"ו צו זאגן אזוי: מען דארף אים זאגן דעם אמת אז ער איז מחוייב

(אזוי ווי אלע אידן) צו מקיים זיין אלע חרי"ג מצוות פון תורה, וואס

²⁹ "זאת התורה לא תהא מוחלפת (ח"ו)",

עס איז מערניש, אז היות ווי דערוויילע קען מען אויף אים נישט

פועל'ן ער זאל גלייך אנהויבן צו מקיים זיין אלע חרי"ג מצוות - דארף

מען מיט אים אנהויבן צו ריידן (בנוגע לפועל) וועגן זיין מצוה, און

וויבאלד אז "מצוה גוררת מצוה" - וועט די מצוה בריינגען אים צום קיום פון

נאך א מצוה, ביז אז ער וועט ווערן "תמים ושלם בכל אברי הנפש" - ברמ"ח

אברים כנגד רמ"ח מ"ע, און בשס"ה גידים כנגד שס"ה מל"ת.

ט. און דאס איז אויך פון די ענינים וואס מען דארף ארויסנעמען פון

עשרה בטבת

- ובמיוחד פון עשרה בטבת בשנה זו, וואס די קביעות פון עשרה בטבת

איז ביום השלישי שהוכפל בו כי טוב, ³² "טוב לשמים וטוב לבריות" - ³³

אז נוסף צו דער תשובה וואס יעדער איד דארף טאן בנוגע צו די

ענינים וואס בינו לביין קונו ("טוב לשמים"), דארף זיין די תשובה אויך

בנוגע צו טאן מיט אנדערע אידן, ביז אפילו מיט "בריות" ³⁴

אז פון עשרה בטבת אן זאל ער אנהויבן טאן ביתר שאת וביתר עז אין

דער עבודה פון "אוהב את הבריות ומסרבן לתורה", דורך פועל'ן אויף זיי אז ³⁵ זיי זאלן מקיים זיין עכ"פ איין מצוה, אדער עטלעכע מצוות - אנהויבענדיק פון די מצוות כלליות (די צען מבצעים) - וואס דאס וועט זיי בריינגען

(כנ"ל) צום קיום פון אלע חרי"ג מצוות.

למה לא עשיתם את מצוותי

ג'יום האבות

- ז -

יו"ד. די הוראה הנ"ל פון עשרה בטבת [אז מען טאר ניט פארבויגן איין מצוה צוליב א צווייטע] איז שייך במיוחד צו עסקנים: ס'זיינען דא ליידער אזוינע עסקנים וואס מאכן א "מסחר" מיט מצוות. מען איז מוותר אויף איין מצוה, מיטן אויסרייד אז צוליב דעם וועט מען "פארדינען" א צווייטע מצוה (טענה'נדיק, אז די מצוה וועלכע מען פארדינט איז מער נוגע, אדער אז זי איז מער על סדר היום).

דארף מען וויסן אז דער אויבערשטער איז "לא יקח שוחד", און דאס וואס מען טאר ניט - איז אן איסור גמור על פי תורה, אפילו ווען מען וויל זיך איינריידן (אדער איינריידן א צווייטן) אז דאס וואס מען שווייגט אויף קען איין ענין איז בכדי צו פארדינען א צווייטן ענין.

ובפרט נאך אז מען האט אויסגעטייטשט בפירוש אז די שתיקה פון די עסקנים איז א שתיקה כהודאה, און ביז היינט האט זיינער פון די עסקנים ניט מכחיש געווען דאס.

ואין להאריך בענינים המצערים וכו', און המביין יבין. און דער עיקר איז - אז די עסקנים הנ"ל זאלן עס פארשטיין, און אז מכאן ולהבא עכ"פ זאלן זיי מאנען בחוקף אלע ענינים פון אידישקייט.

די הוראה הנ"ל פון עשרה בטבת איז שייך במיוחד צו עסקנים: ס'זיינען דא ליידער אזוינע עסקנים וואס מאכן א "מסחר" מיט מצוות. מען איז מוותר אויף איין מצוה, מיטן אויסרייד אז צוליב דעם וועט מען "פארדינען" א צווייטע מצוה (טענה'נדיק, אז די מצוה וועלכע מען פארדינט איז מער נוגע, אדער אז זי איז מער על סדר היום). דאס וואס מען טאר ניט - איז אן איסור גמור על פי תורה, אפילו ווען מען וויל זיך איינריידן (אדער איינריידן א צווייטן) אז דאס וואס מען שווייגט אויף קען איין ענין איז בכדי צו פארדינען א צווייטן ענין. ובפרט נאך אז מען האט אויסגעטייטשט בפירוש אז די שתיקה פון די עסקנים איז א שתיקה כהודאה, און ביז היינט האט זיינער פון די עסקנים ניט מכחיש געווען דאס. ואין להאריך בענינים המצערים וכו', און המביין יבין. און דער עיקר איז - אז די עסקנים הנ"ל זאלן עס פארשטיין, און אז מכאן ולהבא עכ"פ זאלן זיי מאנען בחוקף אלע ענינים פון אידישקייט.

א

ער וועט מסיים זיין דעם גלות
און אפגיבן די אהלתא דגאולה, און דערנאך - די גאולה בשלימותה, "והיתה
לה' המלוכה".

אמאל
37

אמאל
די ווארט - אין יארן
למשל
למשל

→ אהלים קה עם הגאון - אהלים קהלים

- (1) הלכות תעניות פ"א ה"ב.
- (2) שם רפ"ה.
- (3) אבל לא בשחרית - משום ביטול מלאכה. בדוגמת ההפטרָה [דרשו, שהיא "מדרכי התשובה"], שאין מפטירין אותה בשחרית "משום ביטול מלאכה לעם" (לבוש או"ח סתק"ו ס"ב).
- (4) ^{3*} סנהדרין קו, ב (ע"פ גירסת רש"י).
- (5) תניא פכ"ט (לו, ב).
- (6) קידושין מ, א.
- (7) ראה ד"ה בטח בה' חש"ב ע' 87: "והפירוש האמיתי דמצרפה למעשה הוא דכאשר איש ישראל חושב לעשות איזה דבר בלימוד התורה בקיום המצוות .. הקב"ה מצרף כמה ענינים בהשגחה פרטית שיבוא לידי מעשה". ולהעיר מתניא ספט"ז.
- (8) פרש"י ד"ה כאן מאהבה - יומא פו, א.
- (9) שם פו, ב. וראה בארוכה לקו"ש אהרי תשל"ז ס"ד, שענין זה דזדונות נעשים כזכיות הוא אופן נעלה יותר בתשובה מאהבה גופא מהתשובה דאהבה שעל ידה נעקר עונו מתחלתו.
- (10) רמב"ם סוף הלכות תעניות.
- (11) כ"ה הגירסא בכמה דפוסים. וראה לקו"ש ויגש ש.ה. הערה 14.
- (12) ראה בארוכה לקו"ש שם ס"י. ואילך.
- (13) יצאק אל דרבי.
- (14) רמב"ם שם פ"ה הל"א.
- ~~(14) שם ה"ב.~~
- (15) יחזקאל כד, ב.
- (16) תענית כו, ריש ע"ב במשנה.
- (17) אבודרהם הל' תעניות - הובא בב"י או"ח סתק"ו. ואם שבוטל (הל"י) וז"ל יציע א"ל נה - אין בזה דעת בקירוש. ואם שבוטל (הל"י) וז"ל יציע א"ל.
- (18) ראה עד"ז לקו"ש שם סט"ז.
- (19) מ"ב כה, ב. ירמי' נב, ה.
- (20) מלכים שם, ד. ירמי' שם, ז.
- (21) מלכים שם, ט. ירמי' שם, יג. וראה תענית כט, א.

אין גירסת רש"י (ע"פ גירסת רש"י).
 הולדא דרבי - וזו היא.
 (P13) נגד וזו היא. אהרן.

החזיקו
 דרבי ר' ה'.

ואם שבוטל (הל"י) וז"ל יציע א"ל
 נה - אין בזה דעת בקירוש. ואם שבוטל (הל"י) וז"ל יציע א"ל.
 (הל"י) וז"ל יציע א"ל.
 ירמי' שם, ז.
 ירמי' שם, ט.

- (22) ישעי' ה, כ.
- (23) תוד"ה הר - מענית טז, א. *גב' רחל אלזר, י.*
- (24) נסמך בלקו"ש ח"ד ע' 1088 הערה 11. *אצטן האנדלעך-דינסטן: אהפטיג ופעט וזון בעהער (ע' סיכאז אינעם ענין אפט ופ' אפע. זימלין (שאפע זי) הער אונזע אלן*
- (25) שבת קה, ב. *אפט ופ' אפע. זימלין (שאפע זי) הער אונזע אלן*
- (26) עקב י, יז. *אפט ופ' אפע. זימלין (שאפע זי) הער אונזע אלן*
- (27) תהלים כד, א.
- (28) ברכות לג, ב. *אפט ופ' אפע. זימלין (שאפע זי) הער אונזע אלן*
- (29) פיוט יגדל. וראה רמב"ם הל' יסוה"ת רפ"ט. *אפט ופ' אפע. זימלין (שאפע זי) הער אונזע אלן*
- (30) אבות פ"ד מ"ב. *אפט ופ' אפע. זימלין (שאפע זי) הער אונזע אלן*
- (31) לקו"ת נצבים מה, ג. *אפט ופ' אפע. זימלין (שאפע זי) הער אונזע אלן*
- (32) ראה פרש"י בראשית א, ז.
- (33) קידושין מ, א. ובאוה"ת (בראשית לג, ב. משפטים ע' א' קנז. ועוד) מקשר זה עם יום השלישי שהוכפל בו כי טוב. *אפט ופ' אפע. זימלין (שאפע זי) הער אונזע אלן*
- (34) ראה תענית כ, ב. חניא פרק לב. *אפט ופ' אפע. זימלין (שאפע זי) הער אונזע אלן*
- (35) אבות פ"א מי"ב. וראה חניא שם. *אפט ופ' אפע. זימלין (שאפע זי) הער אונזע אלן*

בס"ד.

לבר (הבן) צו הוריו
המנוח

מצורך הגעלים דשיחות אור ליום עשירי בטבת.

וע"פ מ"ש כ"ק אדמו"ר שליט"א בנוגע לענינים אהדים שחסרו בהרשימה - הוספנו עוד כמה ענינים מזה שדובר בהשיחות (שנשמטו תחילה, כי חשבנו שיצא לאור רק תוכן קצר). מספרי ההערות נתקן אח"כ שיהיו כסדרם.

מהי הכוונה במ"ש בכ"ק בסיום הערה 19, דלכאורה: בב"י שם לפני"ז מובא הפרש"י דמגילה?

ואולי להוסיף בשוה"ג?

ומה שמובא בב"י שם לפני"ז מפרש"י "וה"ה לי"ז בתמוז ולי' בטבת" - כוונתו היא רק להביא מקור לדברי הטור, דמכיון שבמגילה שם איתא רק "בט"ב" מביא מפרש"י שה"ה לשאר הצומות. אבל אין כוונתו להביא דעת אלא רש"י (שהצום די' בטבת נדחה מפני השבת) - שהרי כתב רק "ולא ידעתי מניין לו זה" ולא שמפורש ברש"י דלא כאבודרהם.

ומה שגם דברי הרמב"ם (הל' תעניות פ"ה ה"ה) הובאו בב"י רק בתחילת הענין - יש לומר, לפי שמלשון הרמב"ם "אהד מארבעה ימי הצומות" אינו מוכרח כ"כ (מכיון שלא נזכר בפירוש י' בטבת, כבפרש"י).

בס"ד. משיחות אור ליום ג' פ' ויחי, עשרה בטבת
יהפך לשמחה - בחדרו - ה'תשל"ח

א. דער ענין פון א תענית איז ווי
דער רמב"ם זאגט „מדרכי התשובה
הוא” — וואס אזוי איז אויך בנוגע צו די
ד' צומות, אז דאס איז „כדי לעורר
הלבבות לפתוח דרכי התשובה”.

סיינין
דערפאר איז געווען א מנהג בכמה
קהלות אז ביום התענית [נאך תפלת
מנחה אדער לפני מנחה] פלעגט מען
זאגן דברי כבושין, אויף מעורר זיין צו
תשובה.

מצד סיבות שונות איז דער מנהג
געבליבן, ליידער, נאך אין געציילטע
ערטער.

א לימוד זכות אויף דעם (וואס ברוב
המקומות טוט מען עס ניט), ווארום
מ'דארף ניט האבן קיין גרעסערע „דברי
כבושין” ווי די הפטרה וואס מען זאגט
אין א תענית צבור צו מנחה,

און ס'איז דאך א יום מלאכה ואין
להטריח.

זעט מען דאך אבער במוחש, אז די
התעוררות פון (זאגן אדער) הערו א
נוסח קבוע (דהפטרה) ובלשון הקודש
וכו' איז ניט בדומה צו דער התעוררות
פון די דברי כבושין וואס זיינען ניט
בנוסח קבוע, בשפה המדוברת וכו'.

ובפרט אז אין די דברי כבושין וואס
מען פלעגט זאגן בתענית צבור, פלעגט
מען ריידן בפירוש (אויך) וועגן ענינים
העומדים על הפרק.

ב. און דאס איז אויך איינע פון די
מטרות פון דעם איצטיקן ריידן:

אזוי ווי ס'איז געבליבן עטלעכע שעות
ביז צו דער התחלה פון „צום העשירי”
[וואס הויבט זיך אן ערשט אינדערפרי]

— איז כדאי צו מעורר זיין אויף דעם
מנהג הנ"ל, אז אין די ערטער וואו מען
קען עס אויספירן, זאל מען זאגן נאך
מנחה א פאר ווערטער פון „דברי
כבושין”, אדער א מזמור תהלים
המתאים לענינים אלו,

1) 2)

און אין די ערטער וואס מצד טרחא
דצבורא [אדער מצד ביטול מלאכה,
וכו"ב] קען מען עס ניט אויספירן —
זאל מען טראכטן עכ"פ במחשבה אן
ענין פון „דברי כבושין”,

און וויבאלד אז „רחמנא לבא בעי”
— ובפרט אין ענינים וואס זיינען
פארבונדן מיט תשובה, וואס „עיקר
התשובה בלב” — איז „מחשבה טובה
הקב"ה מצרפה למעשה” — אז פון די
מחשבה (דברי כבושין) שכלב וועט
ארוסקומען דער ענין התשובה במעשה
בפועל.

הטטה א

ביז צו תשובה מאהבה וואס טוט אויף
ניט נאר אז די עונות ווערן בטל [נעקר
עונו מתחלתו"], נאר נאך מער: אז
אויך די זדונות גופא ווערן נהפך צו
זכית.

3. און אין
עצמיות

וואס דאס וועט אויך בריינגען דעם * 11
קיום היעוד אז „כל הצומות האלו
עתידים ליבטל“¹², און נאך מער „ולא
עוד אלא שהם עתידים להיות ימים
טובים“¹³ וימי ששון ושמחה“¹², ביז אז
(ניט נאר די 'מי' הצומות, נאר) אויך דער
ענין הצום גופא וועט נהפך ווערן
לששון ולשמחה“¹⁴.

ג. די התעוררות אויף תשובה אין די
ד' צומות איז דאך פארבונדן מיט „זכרון
דברים אלו“¹⁵ וואס האבן פאסירט
בפעם הראשונה,

איז דער מאורע וואס האט פאסירט
בעשירי בטבת (וואס צוליב דעם האט
מען מתקן געווען דעם „צום העשירי“)
איז — „שבו“¹⁶ סמך מלך בכל
נבוכדנאצר הרשע על ירושלים והביאה
במצור דבמצוק“.

און אע"פ אז אויך נאך דעם וואס
„סמך מלך בכל על ירושלים בעצם היום
הזה“¹⁷ איז געבליבן ירושלים גאנץ, און
עאכוי"כ אז דער ביהמ"ק איז געווען
בשלימות, ביז אז ס'איז ניט געווען
אפילו קיין גרעון אין די קרבנות —
פונדעסטוועגן איז דא א חומר אין
עשרה בטבת אויף שבועה עשר בתמוז
וואס אין דעם טאג איז „בטל התמיד
והובקעה העיר“¹⁸, און אפילו אויף
תשעה באב וואס אין אים איז „חרב
הבית“ (ועל אחת כו"כ אויך צום גדלי“).

ווי דער דין איז (לפי דיעה¹⁹ אחת²⁰),
אז „י' בטבת הוא משונה משאר תעניות,
שאם הי' חל בשבת לא היו יכולין
לדחותו ליום אחר“.

וואס איינער פון די טעמים אויף דעם
י"ל²¹: „והנה דער „ותבוא העיר
במצור“²² וואס איז געווען בעשרה
בטבת איז געווען די התחלה וואס האט
סוף סוף דערפירט צום „ותבקע העיר“²³
(וואס איז געווען בשבועה עשר בתמוז),
ביז צום „וישרוף את בית ה'“²⁴ (וואס איז
געווען בתשעה באב).

און וויבאלד אז דער ענין פון די ד'
צומות איז „כדי לעורר הלבבות לפתוח
דרכי התשובה“ — דעריבער איז דא א
(חומר און א) תוקף מיוחד אין דעם
צום פון עשרה בטבת, וויילע דאן (ווען
„סמך מלך בכל על ירושלים בעצם היום
הזה“¹⁷) איז געווען די ווארענונג
מלמעלה אז אויב מען וועט ניט תשובה
טאן, וועט פון דער התחלה זיין א המשך
כ'.

ד' דער „זכרון דברים אלו“ איז דאך
בכדי אז „נשוב להטיב“¹⁵ — איז פון די
ענינים וואס מען דארף אפלערנען פון
עשרה בטבת (ובפרט בזמנינו זה, וואס
דער בלבול המוחות איז אויף אזוי פיל
ביז אז „שמים חושך לאור ומר
למתוק“²⁵);

ירושלים איז ירא שלם²⁶, ד.ה. די
שלימות פון יראת שמים²⁷, איז בשעת
מען זעט א מצור אויף יראת שמים, איז
אפילו ווען דער מצור איז ניט אויף

Handwritten notes in Hebrew: *זעט פאראן* (pointing to the first paragraph), *בעשירי* (pointing to the second paragraph), and *השנה 7'* (pointing to the third paragraph).

K

Handwritten notes in Hebrew: *והנה דער*, *סוף סוף דערפירט צום*, *והנה דער*.

X

K

5

ענינים חמורים נאָר אויף א דקדוק קל של דברי סופרים, אָדער אפילו מערניט ווי אויף אַן ענין וואָס עס האָט מחדש געווען א תלמיד ותיק בדורות האחרונים (וואָס אויך דאָס איז ניתן למשה מסיני²¹)

[ובדוגמת ווי סאיז געווען דאָן, אַז דעם ביהמ"ק מיט די קרבנות האָט מען ניט געטשעפעט, מען האָט געמאַכט אַ מצור מבחויץ²² - און נאָר אויף ירושלים].

דאָרף מען טאָן כל מיני השתדלות צו מבטל זיין דעם מצור, וואָרום דאָס (דער מצור אויף קלה שבקלות) איז אַ התחלה וואָס קען בריינגען צו ווייטערדיקע תוצאות רח"ל, ווי די גמרא זאָגט²³ "היום אומר לו כך כו' עד שאומר לו לך ועבוד כו'".

ה. דער קען דער יצה"ר איינריידן אַ אידן צו עובר זיין אפילו אויף אַן ענין וואָס איז נתחדש געוואָרן דורך אַ תלמיד ותיק - בשעת אַז דער איד ווייס אַז כל מה שתלמיד ותיק עתיד לחדש ניתן למשה מסיני²⁴ ?

איז דער סוֹך אין דעם, אַז דער יצה"ר רעדט איין דעם אידן, אַז דורך דעם וואָס ער וועט פאַרבייגן אויף דעם חידוש פון דעם תלמיד ותיק, וועט ער "פאַרדינען" אַ גרעסערע מצוה (אָדער עטלעכע מצוות).

און דער יצה"ר איז נאָך "מסביר", אַז תורה אליין זאָגט אַז מען קען מדחה זיין איין ענין צוליב אַ צווייטן, אזוי ווי עשה דוחה לא תעשה: פקוח נפש דוחה שבת, וכיו"ב.

דער אמת איז אָבער, אַז מיט דער דאָזיקער טענה (צו פאַרבייגן אַן ענין קל צוליב אַן ענין חמור) איז דער יצה"ר אויסן (ניט צו פאַרהיטן דעם ענין חמור, נאָר) צו מכשיל זיין דעם אידן אין אַן ענין קל, און דורך דעם²⁵ - (דערנאָך) אויך איז אַן ענין חמור, ווי געבראַכט פריער וואָס די גמרא זאָגט "היום אומר לו כך כו' עד שאומר כו'".

ומובן בפשטות, אַז דאָס האָט קיין שייכות ניט צו דעם וואָס עשה דוחה לא תעשה²⁶ וכיו"ב - וואָרום דאָס (וואָס עשה דוחה לית) איז אַ דין אין עשה ולית גופא וואָס תורה זאָגט: בשעת אָבער עס קומט אַ בשר ודם און וויל מאַכן "מסחר" אין מצוות און עבירות, "פאַרקויפן" אַ קליינע מצוה און אַרייַג באַקומען אַן עבירה בכדי צו "פאַרדינען" אַ גרויסע מצוה - בריינגט עס דערצו, אַז סוף סוף פאַרקויפט מען ניט נאָר "קלה שבקלות" נאָר, ר"ל, אויך "חמורה שבחמורות", כנ"ל.

ה. עפ"ז זיינען גדולי ישראל שבדורות שלפנינו אויך מסביר וואָס עס שטייט אויף דעם אויבערשטן "לא יקח שוחד"²⁷, דלכאורה תמוה: סאיז דאָך "לה' הארץ ומלואה"²⁸, טאָ ווי איז שייך מען זאָל געבן עפעס דעם אויבערשטן

(ובכוונת שוחד און מען דארף באַ וואַרענען אז „לא יקח שוחד“)?

אין דער ביאור אין דעם: די איינציקע זאך וואָס מ'גיט, כביכול, דעם אוי- בערשטן (און) מיינען אז דערמיט אין מען עס משחד) אין - ענינים וואָס זיינען פאַרבונדן מיט יראת שמים, וואָרום „הכל בידי שמים חוץ מיראת שמים“³⁴.

מ'זאגט דאָס אין דער פּסוק „לא יקח שוחד“: אז מען זאל זיך ניט איינריידן אז מען קען משחד זיין דעם אויבערשטן.

און אויף דעם זאָגט דער פּסוק „לא יקח שוחד“: אז מען זאל זיך ניט איינריידן אז מען קען משחד זיין דעם אויבערשטן.

זי די הוראה אין נוגע במיוחד בענין החינוך:

ס'זיינען דאָ אזוינע וואָס מיינען אז בכדי צו פּוועל'ן אויף די עלטערן אז זיי זאלן וועלן געבן זייערע קינדער אין כשר'ע מוסדות [אדער בכדי צו פּוועל'ן אויף די קינדער גופא וואָס געפינען זיך דערוויילע בחוץ] דארף מען מאַכן פאַר- שידענע „קולות“ און „פשרות“ -

אויף אַזעם אין די הוראה פון „עשרה בטבת“, אז אויב מען לאַזט צו ח"ו אַ מצור אויף ירושלים - [נאָר אויף דער שלימות פון יראת השם - זאל מען וויסן די תוצאות וואָס עס קומט אַרויס דערפון.

מ'זאגט דאָס אין די הוראה פון „עשרה בטבת“, אז אויב מען לאַזט צו ח"ו אַ מצור אויף ירושלים - [נאָר אויף דער שלימות פון יראת השם - זאל מען וויסן די תוצאות וואָס עס קומט אַרויס דערפון.

בשעת מען וויל זיין זיכער אז דער קינד זאל זיין אַפּגעהיט אין חמורה שבחמורות - מוז מען אים זאָגן וואָס עס שטייט אין תורת אמת. בשעת מען לערנט מיטן קינד אידישקייט, תורה באופן פון פּשרות - דערפילט דער קינד סוף סוף אז מען זאָגט אים ניט דעם אמת - ובמילא אין דאָס היפך האמת, און ער פאַרלירט דעם צוטרוי צום מתנן (אויך בנוגע צו דעם וואָס ער זאָגט אים צו זיין אַפּגעהיט אין חמורה שבחמורות).

ח' עדיז אין אויך בשעת מען טרעפט אַ אידן וואָס אין יארן אין ער שוין אַ גדול - אַ גהויסער, אַבער אַ קטן קליין אין ענינים פון אידישקייט, טאר מען ניט מאַכן אַ חשובן:

היות אז אויב מען וועט אים זאָגן וועגן שלימות פון (אידישקייט) תורה ומצוות, אז עס זיינען אויך היינט דאָ תרי"ג מצוות דארף מען מורא האָבן אז מען זאל אים אינגאנצן פאַרלירן, דעריבער וועט מען אים זאָגן אז איצטער יי האָט מען צוגעפאַסט, ר"ל, די תורה צו דער צייט און באַשלאָסן (דורך אַ אַפּשטימונג ברוב דעות) אז עס זיינען דאָ נאָר אַ טייל פון די מצוות -

ח"ו ור"ל צו זאָגן אזוי: מען דארף אים זאָגן דעם אמת אז ער אין מחוייב (אזוי ווי אַלע אידן און אַלע דורות) צו מקיים זיין אַלע מצוות וואָס תורת אמת הייסט זיי מקיים זיין, וואָרום „זאת התורה לא תהא מוחלפת (ח"ו)“³⁵,

מ'זאגט דאָס אין די הוראה פון „עשרה בטבת“, אז אויב מען לאַזט צו ח"ו אַ מצור אויף ירושלים - [נאָר אויף דער שלימות פון יראת השם - זאל מען וויסן די תוצאות וואָס עס קומט אַרויס דערפון.

מ'זאגט דאָס אין די הוראה פון „עשרה בטבת“, אז אויב מען לאַזט צו ח"ו אַ מצור אויף ירושלים - [נאָר אויף דער שלימות פון יראת השם - זאל מען וויסן די תוצאות וואָס עס קומט אַרויס דערפון.

און אויב דערוויילע קען מען אויף אים ניט פועל'ן ער זאל גלייך אנהויבן צו מקיים זיין אלע מצוות - דארף מען מיט אים אנהויבן צו ריידן (בנוגע לקיום בפועל תיכף) בנוגע גלייך מקיים זיין א מצוה, און "מצוה גוררת מצוה" - וועט די מצוה בריינגען אים צום קיום פון נאך א מצוה, ביז אז ער וועט ווערן "תמים ושלם בכל אברי הנפש" - ברמ"ח אברים כנגד רמ"ח מ"ע, און בשס"ה גידים כנגד שס"ה מל"ת.

ט. דאס איז אויך פון די ענינים וואס מען דארף ארויסנעמען פון עשרה בטבת

ו. ובמיוחד פון עשרה בטבת בשנה זו, וואס די קביעות פון עשרה בטבת איז ביום השלישי שהוכפל בו כי טוב (40) "טוב לשמים וטוב לבריות" (41)

אז נוסף צו דער תשובה וואס יעדער איד דארף טאן בנוגע צו די ענינים וואס בינו לבין קונו ("טוב לשמים"), דארף זיין די תשובה אויך בנוגע צו טאן מיט אידן, ביז אפילו מיט "בריות" (42)

אז פון עשרה בטבת אן זאל ער אנהויבן טאן ביתר שאת וביתר עז אין דער עבודה פון "אוהב את הבריות ומקרבן לתורה" דורך פועל'ן אויף זיי דעם קיום המצוות גלייך אין וואס עס לאזט זיך פועל'ן אויף זיי, תכלית ברירה - עכ"פ איין מצוה, עטלעכע מצוות - ומה טוב - אנהויבענדיק פון די מצוות כלליות (די צען מבצעים) - וואס (44) דאס וועט זיי בריינגען סוף סוף (כנ"ל) צום קיום פון אלע מצוות.

ז. די הוראה הנ"ל פון עשרה בטבת [אז מען טאר ניט סארבליגן איין מצוה צוליב א צווייטע] איז שייך במיוחד צו עסקנים:

ס'זיינען דא ליידער אזוינע עסקנים וואס מאכן א "מסחר" מיט מצוות. מען איז מוותר אויף איין מצוה, מיטן אויסרייד אז צוליב דעם וועט מען "פארדינען" א צווייטע מצוה (טענה'נדיק, אז די מצוה וועלכע מען פארדינט איז מער נוגע, אדער אז זי איז מער על סדר היום).

דארף מען וויסן אז דער איי-בערשטער איז "לא יקח שוחד", און דאס וואס מען טאר ניט על פי תורה - איז א איסור גמור, אפילו ווען מען וויל זיך איינריידן (אדער איינריידן א צווייטן) אז דאס וואס מען שווייגט בנוגע איין ענין איז בכדי צו פארדינען א צווייטן ענין. ובפרט נאך אז מען האט שוין אפגעטייטשט בפירוש בנוגע צו כמה ענינים אז די שתיקה פון די עסקנים איז א שתיקה כהודאה, און-ביז-היינט האט מען ניט מכחיש געווען דאס.

ואין להאריך בענינים המצערים וכו', און דער עיקר איז דאך - אז מכאן

וואס איז גלייך אנהויבן צו ריידן (בנוגע לקיום בפועל תיכף) בנוגע גלייך מקיים זיין א מצוה, און "מצוה גוררת מצוה" - וועט די מצוה בריינגען אים צום קיום פון נאך א מצוה, ביז אז ער וועט ווערן "תמים ושלם בכל אברי הנפש" - ברמ"ח אברים כנגד רמ"ח מ"ע, און בשס"ה גידים כנגד שס"ה מל"ת.

י. ק.י.

אין ארץ קדש

בטבת ה'

י. ז. י.

ליל עשרה בטבת
2018
דאס וואס מען שווייגט
און-ביז-היינט
האט מען ניט מכחיש געווען דאס.

ו. ז. י.

ובפרט נאך אז מען האט שוין
אפגעטייטשט בפירוש בנוגע צו כמה
ענינים אז די שתיקה פון די עסקנים איז
א שתיקה כהודאה, און ביז היינט האט
מען נישט מכחיש געווען דאס.

ואין להאריך בענינים המצערים וכו',
און דער עיקר איז דאך - אז מכאן
ולהבא עכ"פ זאל מען מאנען בתוקף
המתאים בכל עניני תומ"צ.

ויה"ר אז דער עסק בצ"צ באמונה און
דער חינוך באמונה זאל נאכמער
צואיילען ביאת משיח צדקנו, און ער
וועט מסיים זיין דעם גלות און
דערנאך וועט זיין די אתחלתא
דגאולה, און תיכף דערנאך - די גאולה
בשלימותה, "והיתה לה' המלוכה" יי. 46

זוהי ישיבה

45

46

טו, והעצמה ישיבה ג' פ' ה' - זוהי ישיבה
ראש-כיתה אין צוויי-ערשט מאנאט
אז די עסקנות איז באפעקטירט
מאזנה אין לעצ א וויסנשאפט-
און וויסנשאפט

אין
ישיבה
וויסנשאפט

- (1) הלכות תעניות פ"א ה"ב.
- (2) שם רפ"ה.
- (3) אבל לא בשחרית - משום ביטול מלאכה. (ק"ו)
- בדוגמת הפטורה [דרשו], שהיא מדרכי
התשובה, שאין מפטירין אותה בשחרית משום
ביטול מלאכה לעם" (לבוש או"ח סתקס"ז סי"ב).
- (4) ע"ס הנ"ל בהערה הקודמת.
- (5) משא"כ בדורות הקודמים שלתפלת מנחה
(בימי צום) כבר נעשה מלאכתו.
- (6) הובא בכ"מ - והוא ע"ס גירסת רש"י
בסתדרון קו. ב.
- (7) תניא פכ"ט (לו, ב).
- (8) קידושין מ, א.
- (9) ראה ד"ה בטח בה' תשי"ב ע' 87: והמירוש
האמיתי דמצרפה למעשה הוא דכאשר איש ישראל
חושב לעשות איוה דבר בלימוד התורה בקיום

זוהי ישיבה

45

46

המצוות... הקבי"ה מצרף כמה ענינים בהשגחה פרטית שיבוא לידי מעשה... (להעיר מתניא ספטיז).

- (10) פרשיי דיה כאן מאהבה - יומא פו, א.
- (11) שם פו, ב. וראה בארוכה לקריש אחרי תשליז סיד, שענין זה דודנות נעשים כוכיות הוא אופו נעלה יותר בחשובה מאהבה גופא מהתשובה דאהבה שעל ידה נעקר עינו מתחלתו.
- (12) רמב"ם סוף הלכות תעניות.
- (13) כ"ה הגירסא בכמה דפוטים. וראה לקריש ויגש שז. הערה 14.
- (14) ראה בארוכה לקריש שם ס"י.
- (15) רמב"ם שם רפ"ה.
- (16) רמב"ם שם פ"ה הי"ב.
- (17) יחוקאל כד, ב.
- (18) תענית כו, ריש ע"ב במשנה.
- (19) אבודרהם הל' תעניות - הובא בכ"י א"י

4,31 (11)

סח"ק. ואף שכתוב ע"ז (הכ"י) ולא ידעתי מניין לו זה - אינו דוחה דעתו בפירושו. ואף שפרשיי (דיה) אבל - מגילה ה' א' שנדחה הצום מפני השבת, הרי רשיי בפירושו (משא"כ בשו"ת שלו, כפשוט) פרשו ולא פוסק (יד מלאכי כללי רשיי ס"ב) - ואולי לכו

- (20) משא"כ בשאר הצומות (לכד יוה"כ"ס) - לכו אין מתעניו בשבת.
- (21) ראה עד"ז לקריש שם ספטיז.
- (22) מ"ב כה, ב. ירמ"י נב, ה.
- (23) מלכים שם, ד. ירמ"י שם, ז.
- (24) מלכים שם, ט. ירמ"י שם, יג. וראה תענית כט, א.
- (25) ישע"ה, ב.
- (26) תודיה הר - תענית טז, א.
- (27) ראה לקריש שם ספטיז - ר"ה 2,0.

28 זה

- (28) נסמו בלקריש ח"ד ע' 1088 הערה 11.
- (29) שענין המצור - בפשטות הוא: להפסיק חוספת חיוק דהעיר (ע"י שיביאו לתוכה עניני אכריש וכ"י). למנוע יציאה מו (והשפעה של) העיר מחוצה לכו וכ"י.
- (30) שבת קה, ב.
- (31) וכדבר משנה: עבירה גוררת עבירה (אבות פ"ד מ"ב).
- (32) עקב י, יז.
- (33) תהלים כד, א.
- (34) ברכות לג, ב.
- (35) ידועה ה. קושיא - שאין עתה מצות קרבנות זפרו וכו' - וקושיא מלכתחילה אינה כי זהו פרט בדין תורה בקרבנות שיהיו בביהמ"ק (כמו הדה"י בערשיק דוקא) ושמיטה רק ביחיד ולא בכ"ד וכ"י.

מ"י 310

- (36) פיוט יגדל. וראה רמב"ם הל' יסוה"ת רפ"ט.
- (37) אבות פ"ד מ"ב.
- (38) ראה ג"כ פיה"מ להרמב"ם במרוזל (סוף מכות): רצה הקבי"ה לזכות כו.
- (39) לקריש נצבים מה, ג.
- (40) ראה פרשיי בראשית א, ז.
- (41) קידושין מ, א. ובאוה"ת (בראשית לג, ב. משפטים ע' אקנו. ועוד) מקשר זה עם יום השלישי שהוכפל בו כי טוב.

36 * 4,31

- (42) ראה תענית כ, ב. תניא פרק לב.
- (43) אבות פ"א מ"ב. וראה תניא שם.
- (44) הידועים והו: מבצע אהבת ישראל, חינוך, תורה, תפילין, מזוזה, צדקה, בית מלא ספרים - יבנה וחכמי, נרות שבת קודש ויו"ט, כשרות האכויש, וטהרת המשפחה.
- (45) כספ"ד הרמב"ם הל' מלכים ספ"א ובתחלתו. וראה בארוכה לקריש ח"ה ע' 149 הערה 51.
- (46) עובד"א, א, כא.

הוא... (הוא...)

הוא... (הוא...)

השמטה א'

ג. ואע"פ אז דער אלטער רבי איז מבאר אין תניא¹, אז פון דעם לשון "מצרפה למעשה" (און ניט "כאילו עשאה") איז מוכח אז ~~למחשבה אליין איז~~ ^{13 ווען בער איז 5 זענען די ארבע} מען דארף האבן אין ~~מעשה א מעשה~~ ^{און דער אויפטו פון} "מחשבה טובה הקב"ה מצרפה למעשה" איז אז די מחשבה און די מעשה זאלן ניט זיין באזונדער, נאר אז די מחשבה זאל נצטרף ווערן און נתחבר ווערן צו דער מעשה, וואס דאן ווערט עס א דבר שלם,

איז דאן אבער ידוע דער פירוש אאאאאאאאאא אין "השלך על ה' יהבן והוא יכלכלך"², אז בשעת דער בטחון אין דעם אויבערשטן איז ווי עס דארף צו זיין, ביז אז דאס איז אין אן אופן פון "השלך על ה' יהבך", איז דעמולט "והוא יכלכלך", אז דער אויבערשטער שטעלט צו אויך די כלים אין וועלכע זאל אראפקומען ברכתו של הקב"ה בטוב הנראה והנגלה,

וואס דערפון איז מובן אויך בנוגע צו ענינים וואס זיינען פארבונדן מיט רוחניות ^{אין רוחניות} ~~אין רוחניות~~ איז דאס נאך ביתר שאת וביתר עוז, אז בשעת דער אויבערשטער זעט ^{וואס "ה' יראה ללבב"} אז די מחשבה טובה ^{שבלב} איז בחוקף ובאמת - איז "והוא יכלכלך", אז דער אויבערשטער איז מזמין כמה ענינים אז ~~די מחשבה טובה זאל ארויסקומען לידי מעשה~~ ^{און אין} ~~אין אופן אז דאס זאל אנקומען~~ ^{ע"פ בערך עבודתו לפנ"ז ולאח"ז},

ובנוגע לעניננו: אז דער אויבערשטער וועט צושטעלן די כלים אז פון די מחשבה ^(בדברי כבושין) שבלב וועט ארויסקומען דער ענין התשובה במעשה

בפועל, והנה אצלנו.

- (1) ספט"ז. (2) ראה סד"ה ולא זכר תרפ"ה.
- (3) תהלים נה, כג. ולהעיר, שפסוק זה הוא בשיעור תהלים (החדשי) דעשירי בטבת.
- (4) ש"א טז, ז.
- (5) הערה 9 הנדפס.

השמטה ב'

ובמצוק¹, כמסופר בכמה מקומות אגא בהנ"ך

[ובפרט אין יחזקאל², וואס דארטן שטייט ניט נאר דער סיפור המאורע

[אז א בעשירי בטבת "סמך מלך בבל אל ירושלים" נאר אויך אז דער אויבערשטער

האט געהייסן פארשרייבן דאס - "כתב לך את שם היום את עצם היום הזה"³ (אין צוק)
כדי מאמת זיין דעם ענין הנבואה

נדואת (בן יחזקאל)
וואס (במילא איז דאס) מאמת אויך דעם ענין הגאולה, ווארום די גאולה

איז דאך א פרט (עיקרי) אין נבואה, כמבואר בדמ"ט.

צוק צה לוקם
ביורהם (אבות אבות)
אין יחזקאל
אשכנזי
אין יחזקאל
אין יחזקאל

1) מ"ב כה, א-ב. ירמ" נב, ד-ה.

2) כד, ב.

3) רד"ק ומצודת דוד יחזקאל שם.

4) הל' מלכים פי"א ה"א-ב.

השטטה ג'
און 3 זעצייטן און 1/2 און 1/3
ניט נאר וואס אזא חינוך וועט אים ניט בריינגען אז שפעטער ווען
ער וועט ווערן עלטער זאל ער זיין שטארקער אין יראת שמים ^{זעציי} ווי געוויסע
מחנכים מיינען, אז דורך דעם וואס מען איז מחנך דעם קינד צו אפהיטן זיך
אין "חמורות", וועט דאס אים בריינגען אז דערנאך אאאאא זאל ער פארשטיין
צו אפהיטן זיך אויך אין "קלות", ווארום אדרבה: אזא חינוך וועט אים
בריינגען אז "גם כי יזקין לא יסור ממנה" ¹ פון דער וועג פון פשרות -
נאר נאך מער: דורך דעם וואס מען איז אים מחנך אז מען א "מעג" פארבייגן
אויף "קלות" - איז די תוצאה דערפון, אז ער וועט פארבייגן אויך אויף
"חמורות". ² ווא צוקה-אויף און

השטטה ד'
און וויבאלד אז יעדער פרט פון א מענטשן אין זיין אאאאא יוגנט
בעת ער איז נאך א "שתיל" אדער א "גרעין" ² (סיי לטוב סיי למוטב) -
אנטוויקלט זיך אין א פיל גרעסערן מאס בעת ער ווערט עלטער,
איז דער בער כדאי כל היגיעה וההשתדלות אז דער חינוך זאל זיין
בשלימות בכל הפרטים.

-
- (1) משלי כב, ו. וברש"י שם: אם לטוב אם לרע. וראה רלב"ג שם.
  - (2) ראה שופטים כ, יט: כי האדם עץ השדה. וראה בארוכה לקו"ש ח"א ע' 82.
ח"ו ע' 310 ואילן. וראה גם קונטרס אאאאא חנוך לנער ע' 37.

השמטה ה'

דורך. נאך אן ענין אין "אוהב את הבריות ומקרבן לתורה": אז בשעת מען זעט א אידן וואס מיינט אז מצד מצבו ומעשיו בעבר איז ער ניט שייך צו תומ"צ, און אבדה תקוותו ח"ו - דארף מען אים מעודד זיין דורך מסביר זיין אים אז בשעתא חדא וברגעא חדא קען ער נחהפך ווערן מן הקצה אל הקצה [וואס דאס איז ניט סתם אן עידוד לשם עידוד, נאר דאס איז א פס"ד פון תורת אמת*],

אויך דארף מען אים מסביר זיין (האמור לעיל) אז דורך דעם וואס ער וועט אנהויבן מקיים אצט זיין איין מצוה עכ"פ, ובפרט פון די מצוות כלליות - איז דאס גופא וועט אין אים פועל'ן א זיכוך און בריינגען אים צום קיום פון אלע מצוות.

-----
* קידושין מט, ב. שו"ע אה"ע סל"ה סל"א.

5* ובפרט במדינות אלו, שהימים דתקופת טבת הם קצרים.

11* ועפ"ז ידגן מ"ש הרמב"ם (סוף הל' תעניות) "כל הצומות האלו עתידים

ליבטל כו" - אף שספר היד הוא (רק) "הלכות" (כמ"ש הרמב"ם בהקדמתו)

- כי זה נוגע לאופן החעניה שהוא "כדי... לפתוח דרכי החשובה" ^{לפי}
ע"פ פ"י איומנו הצומות ע"י מרחשט הצומות ט
(כמבואר בארוכה בלקו"ש פ' ויגש ש.ז. ס"ח ובהערות שם).

ועוד יש לזכור: מכיון "שכל דברי תורה מצווים אנו לעשותן עד עולם"

(רמב"ם הל' יסוה"ת רפ"ט) - לכן הוזקק לומר ש"הצומות האלו עתידים

ליבטל לימות המשיח". ואין זה שינוי ח"ו במצוות החורה - מכיון

ש"בזמן שיש שלום" לא נתקנו מלכתחילה (ר"ה יח, ב).

36* שהרי גם כשהוא במצב כזה שאינו רוצה לקיים ~~שאר~~ מצוות, מחוייב הוא

במצוה זו כבכל המצוות [ובמכ"ש מ"ש הרמב"ם (אגרת השמד ד"ה והמין

הרביעי), אגרת חימן (ד"ה ויש עלינו לשמוח)] לענין ירבעם בן נבט,

ולכן מחוייבים [מצד אהבת ישראל, מצד ערבות, ועוד] להשתדל שיקיים

עמ"פ מצוה זו - אינו אלא שיהיה עין כנה והוא עין

הערה 1 שבשיחה זו - אנגלי תהי' בהשיחה דאור לעשרה בטבת.
א בהמאמר, בסיום הערה 30, אולי להוסיף: וראה גם
תנחומא ס"פ תולדות.

אנא עזב הוצה נא
עזב וטעמיהם
עזב אמ (ענין)

הערה 1 שבשיחה זו - אנגלי תהי' בהשיחה דאור לעשרה בטבת.
א בהמאמר, בסיום הערה 30, אולי להוסיף: וראה גם
תנחומא ס"פ תולדות.

אנא עזב הוצה נא
עזב וטעמיהם
עזב אמ (ענין)

בס"ד.

בהמ"מ על אמירת דברי כבושין צייך כ"ק אדמו"ר שליט"א
לתענית רפ"ב. שו"ע או"ח סו"ס תקע"ו.

בסו"ס תקע"ו "ובודקין על מעשה אנשי העיר כו' ומסירין
המכשולים כו'" [ענין "מעיינין במילי דמתא" שבתענית יב,
סע"ב], והדין ד"אומר לפנייהם דברי כבושין" הוא בסתקע"ט ס"א.

אולי הכוונה במה שמציין לסו"ס תקע"ו - כי בסתקע"ט
הוא [כבתענית רפ"ב] בנוגע לז' תעניות אחרונות של גשמים
[שבהם דינים מיוחדים אצאצאא "מוציאין את התיבה לרחובה של
עיר וכו'"], ובמילא אין מזה ראי' לענין ד' צומות], משא"כ
הדין שבסו"ס תקע"ו הוא "בכל יום תענית שגוזרים על הצבור
מפני הצרות", ובמילא יש להביא מזה סמוכין לענין ד' צומות
(וגם לענין אמירת דברי כבושין).

ואולי כדאי להוסיף בהערה גם: סתקע"ט ס"א.

אולי כדאי להוסיף בהערה גם: סתקע"ט ס"א.
(2018)

ב"ה. בנוגע לענין עוסק בצ"צ באמונה - ענין זה דובר בהתועדות אחרת (מוצאי ש"ק מקץ). אם להדפיס זה בהערה (בקיצור), או בפנים - כדלקמן.

*58) ובפרט לפי הרמז=פירוש ב"עוסק בצרכי צבור באמונה" - באמונה בה', ש"הוא הנותן לך כח לעשות חיל", ועשייתו בזה היא רק "כלי" לברכה ה' - שאז פשוט, שתהי' עשייתו כפי רצון ה' [שלא לוותר על שום מצוה], שדוק אז היא כלי לברכה ה'.

או בנוסח זה:

טו. והדגשה יתרה בכהנ"ל - לויט דעם רמז=פירוש אין עוסק בצרכי צבור באמונה - אז די עסקנות איז ~~פפפפפפפפפפ~~ דורכגעדרונגען מיט אמונה אין דעם אויבערשטן, אז דאס וואס ער קען אויפטאן (דורך זיין עסקנות) בצרכי צבור איז עס ~~ניט~~ ניט ח"ו מצד כחו ועוצם ידו (זיין חכמה וכו') נאר מצד דערויף וואס "הוא הנותן לך כח לעשות חיל"

[ביז אז די אמונה אין דעם אויבערשטן איז אין די סיבה וואס ~~ניט~~

בריינגט אים צו טאן אין פשוט דעם; ווייל וויבאד ער גלויבט אין השגחה

פרטיה, איז בשעה אז ער זעט אז דער אויבערשטער האט אים אוועקגעשטעלט

אין אנא מעמד ומצב אז ער קען טאן אין עסקנות ציבורית, ווייס ער, אז

דאס איז פא הראה מלמלה אז ער דארף טאן אין דעם, און נאר צעלאן אים ער

און דאס וואס עס דארף זיין זיין עסק בזה איז עס נאר א כלי און

לבוש צום "וברכך הוי" אלקיך"

3 - איז דאך פשוט, אז דאס וועט אויך בריינגען ער זאל זיין "עוסק

בצרכי באמונה" כפשוטו, אז זיין עסקנות וועט זיין כפי רצון ה'

(צו ניט מוותר זיין ח"ו אויף קיין מצוה), וואס דאך דוקא איז עס א כלי

צו ברכת ה'.

- 1) עקב ח, יז-יח.
- 2) ראה טו, יח.
- 3) וכמשנ"ת בארוכה בקונטרס ומעין מכ"ה פ"ג. ד"ה וידעת תרנ"ז. וראה גם ד"ח בהקדמה (ג, א ואילך). סהמ"צ לצ"צ מצות תגלחת מצורע ס"ג.

הערה (בקיצור) או בפנים כדלקמן

או בנוסח זה: (קצרים)

על ווייס אין זיין עסקנות ציבורית, ווייס ער, אז דאס וואס עס דארף זיין זיין עסק בזה איז עס נאר א כלי און לבוש צום "וברכך הוי" אלקיך

אין עסקנות ציבורית, ווייס ער, אז דאס וואס עס דארף זיין זיין עסק בזה איז עס נאר א כלי און לבוש צום "וברכך הוי" אלקיך

בס"ד. משיחות אור ליום ג' פ' ויחי,
עשרה בטבת יהפך לשמחה - בחדרו
- התשל"ח

א. דער ענין פון א תענית איז ווי
דער רמב"ם זאגט „מדרכי התשובה
הוא“ - וואס אזוי איז אויך בנוגע צו די
ד' צומות, אז זיי זיינען „כדי לעורר
הלבבות לפתוח דרכי התשובה“.

דערפאר איז געווען א מנהג בכמה
קהלות אז ביום התענית [בזמן תפלת
מנחה] פלעגט מען זאגן דברי כבושין,
אויף מעורר זיין צו תשובה.

מצד סיבות שונות איז דער מנהג
געבליבן, ליידער, נאר אין געציילטע
ערטער.

א לימוד זכות אויף דעם (וואס ברוב
המקומות טוט מען עס ניט), ווארום
מ'דארף ניט האבן קיין גרעסערע „דברי
כבושין“ ווי די הפטרה וואס מען זאגט
אין א תענית צבור צו מנחה,

און ס'איז דאך א יום מלאכה ואין
להטריח¹,

זעט מען דאך אבער במוחש, אז די
התעוררות פון (זאגן אדער) הערן א
נוסח קבוע (דהפטרה) ובלשון הקודש
וכו' איז ניט בדומה צו דער התעוררות
פון די דברי כבושין וואס זיינען ניט
בנוסח קבוע, זיינען בשפה המדוברת
וכו'.

ובפרט אז אין די דברי כבושין וואס
מען פלעגט זאגן בתענית צבור, פלעגט
מען ריידן בפירוש (אויך) וועגן ענינים
העומדים על הפרק.

ב. און דאס איז אויך איינע פון די
מטרות פון דעם איצטיקן ריידן:

אזוי ווי ס'איז געבליבן עטלעכע שעות
ביז צו דער התחלה פון „צום העשירי“
[וואס הויבט זיך אן ערשט אינדערפרי]

- איז כדאי צו מעורר זיין אויף דעם
מנהג הנ"ל, אז אין די ערטער וואו מען
קען עס אויספירן, זאל מען זאגן נאך
מנחה (א פאר ווערטער פון) „דברי
כבושין“, אדער א מומור תהלים
המתאים לענינים אלו,

און אין די ערטער וואס מצד טרחא
דצבורא [אדער מצד ביטול מלאכה,²
וכיו"ב] קען מען עס ניט אויספירן -
זאל מען טראכטן עכ"פ במחשבה אז
ענין פון „דברי כבושין“,

און וויבאלד אז „רחמנא לבא בעי“³
- ובפרט אין ענינים וואס זיינען
פארבונדן מיט תשובה, וואס „עיקר
התשובה בלב“⁴ - איז „מחשבה טובה
הקב"ה מצרפה למעשה“.

ג. ואע"פ אז דער אלטער רבי איז
מבאר אין תניא⁵, אז פון דעם לשון
„מצרפה למעשה“ (און ניט „כאילו
עשה“) איז מוכח אז מען דארף האבן
אויך א מעשה צו וועלכער מ'איז מצרף
די מחשבה [און דער אויפטו פון
„מחשבה טובה הקב"ה מצרפה למעשה“

איז אז די מחשבה און די מעשה זאלן
ניט ויין באזונדער, נאר אז די מחשבה
זאל נצטרף ווערן און נתחבר ווערן צו
דער מעשה, וואס דאן ווערט עס א דבר
שלם,

איז דאך ידוע¹¹ דער פירוש אין
„השלך על ה' יהבך והוא יכלכלך“¹², אז
בשעת דער בטחון אין דעם איבערשטן
איז ווי עס דארף צו זיין, ביז אז דאס איז
אין אן אופן פון „השלך על ה' יהבך“,
איז דעמולט „הוא יכלכלך“, אז דער
איבערשטער שטעלט צו אויך די כלים
אין וועלכע עס זאל אראפקומען ברכתו
של הקב"ה בטוב הנראה והנגלה,

וואס דערפון איז מובן אויך בנוגע צו
ענינים וואס זיינען פארבונדן מיט
רוחניות [ווייל אדרבה, בענינים רוחניים
איז דאס נאך ביתר שאת וביתר עוז], אז
בשעת דער איבערשטער זעט [וואס „ה'
יראה ללבב“¹³] אז די מחשבה טובה
[שבלב] איז בתוקף ובאמת – איז „הוא
יכלכלך“, אז דער איבערשטער איז
מזמין כמה ענינים וסיבות אז עס זאל
זיין א מעשה¹⁴ [און אז דאס זאל
אנקומען בקל – עכ"פ בערך עבודתו
לפניו ולאח"י]:

ובנוגע לעניננו: אז דער אוי-
בערשטער וועט צושטעלן די „כלים“ אז
מען זאל טאן מעש"ט בפועל, והקב"ה
מצרפו.

ד. און אין דער תשובה – ביז צו
תשובה מאהבה וואס טוט אויף ניט נאר
אז די עונות ווערן בטל [נעקר עונו
מתחתו]¹⁵, נאר נאך מער: אז די
זדונות גוסא ווערן נהפך צו זכיות¹⁶,

וואס דאס וועט אויך בריינגען¹⁷ דעם
קיום היעוד אז „כל הצומות האלו
עתידיים ליבטל“¹⁸, און נאך מער „ולא
עוד אלא שהם עתידיים להיות ימים
טובים“¹⁹ וימי ששון ושמחה“²⁰, ביז אז
[ניט נאר די ימי הצומות, נאר] אויך דער
ענין הצום גוסא וועט נהפך ווערן
לששון ולשמחה²⁰.

ה. די התעוררות אויף תשובה אין די
ד' צימות איז דאך פארבונדן מיט „זכרון
דברים אלו“²¹ וואס האבן פאסירט בפעם
הראשונה,

איז דער מאורע וואס האט געטראפן
בעשירי בטבת (וואס דערפאר האט מען
מתקן געווען דעם „צום העשירי“) איז
– „שבו“²² סמך מלך בכל נבוכדנאצר
הרשע על ירושלים והביאה במצור
ובמצוק, כמסופר בכמה מקומות
בתנ"ך²³

[ובפרט אין יחזקאל²⁴, וואס דארטן
שטייט ניט נאר דער סיפור המאורע] אז
בעשירי בטבת „סמך מלך בכל אל
ירושלים“ נאר אויך אז דער אוי-
בערשטער האט געהייסן פארשרייבן
דאס – „כתב לך את שם היום את עצם
היום הזה“²⁵ (און דורך דעם איז בא-
וואסט געווארן אז ער איז א נביא

צא

ער

אז
זיין

חזקתו

אמת²⁶ ובמילא איז דאס אויך מאמת
נבואות הגאולה פון יחזקאל).

און אע"פ אז אויך נאך דעם וואס
„סמך מלך בבל אל ירושלים בעצם היום
הזה“²⁷ איז געבליבן ירושלים גאנץ, און
עאכט²⁸ אז דער ביהמ"ק איז געווען
בשלימות, ביז אז ס'איז ניט געווען
אפילו קיין גרעון אין די קרבנות –
פונדעסטוועגן איז דא א חומר אין
עשרה בטבת אויף שבעה עשר בתמוז
וואס אין דעם טאג איז „בטל התמיד
והובקעה העיר“²⁸, און אפילו אויף
תשעה באב וואס אין אים איז „חרב
הבית“ (ועל אחת כ"כ אויך צום גדלי).

ווי דער דין איז (לפי דיעה²⁹ אחת³⁰),
אז „י בטבת הוא משונה משאר תעניות,
שאם הי' חל בשבת לא היו יכולין
לדחותו ליום אחר“.

וא"ו. דעם טעם אויף דעם בפשטות
י"ל³¹: דער „ותבוא העיר במצור“³² וואס
איז געווען בעשרה בטבת איז געווען די
התחלה וואס האט סוף סוף דערפירט
צום „ותבקע העיר“³³ (וואס איז געווען
בשבעה עשר בתמוז), ביז צום „וישרוף
את בית ה'“³⁴ (וואס איז געווען בתשעה
באב).

און וויבאלד אז דער ענין פון די ד'
צומות איז „כדי לעורר הלבבות לפתוח
דרכי התשובה“ – דעריבער איז דא א
(חומר און א) תוקף מיוחד אין דעם צום
פון עשרה בטבת, וויילע דאן (ווען „סמך
מלך בבל אל ירושלים בעצם היום
הזה“²⁷) איז געווען די ווארענונג מל-
מעלה אז אויב מען וועט ניט תשובה
טאן, וועט פון דער התחלה זיין א המשך
כ'.

ז. דער „זכרון דברים אלו“ איז דאך
בכדי אז „נשוב להיטיב“³⁵ – איז פון די
ענינים וואס מען דארף אפערנען פון
עשרה בטבת (ובפרט בזמנינו זה, וואס
דער בלבול המוחות איז אויף אזוי פיל
ביז אז „שמים חושך לאור ומר
למתוק“³⁵):

ירושלים איז ירא שלם³⁶, ד.ה. די
שלימות פון יראת שמים³⁷, איז בשעת
מען זעט א מצור אויף יראת שמים, איז
אפילו ווען דער מצור איז ניט אויף
ענינים חמורים נאך אויף א דקדוק קל
של דברי סופרים, אדער אפילו מערניט
ווי אויף אן ענין וואס עס האט מחדש
געווען א תלמיד ותיק בדורות
האחרונים (וואס אויך דאס איז ניתן
למשה מסיני³⁸)

(ובדוגמת ווי ס'איז געווען דאן, אז
דעם ביהמ"ק מיט די קרבנות האט מען
ניט געטשעפעט, מען האט געמאכט א
מצור מבחוק³⁹ – און נאך אויף
ירושלים),

דארף מען טאן כל מיני השתדלות צו
מבטל זיין דעם מצור, ווארום דאס (דער
מצור אויף קלה שבקלות) איז א התחלה
וואס קען בריינגען צו ווייטערדיקע

9

10

תוצאות רח"ל, ווי די גמרא זאגט⁴⁰
„היום אומר לו כך כו' עד שאומר לו לך
ועבוד כו'“.

היערה

ח. ווי קען דער יצה"ר איינריידן א
אידן צו עובר זיין אפילו אויף אן ענין
וואס איז נתחדש געווארן דורך א
תלמיד ותיק – בשעת אז דער איד ווייס
אז „כל מה שתלמיד ותיק עתיד לחדש
ניתן למשה מסיני“?

איז דער דרך אין דעם, אז דער יצה"ר
רעדט איין דעם אידן, אז דורך דעם
וואס ער וועט פארבייגן אויף דעם
חידוש פון דעם תלמיד ותיק, וועט ער
„פארדינען“ א גרעסערע מצוה (אדער
עטלעכע מצוות).

און דער יצה"ר איז נאך „מסביר“, אז
תורה אליין זאגט אז מען קען מדחה זיין
איין ענין צוליב א צווייטן, אזוי ווי עשה
דוחה לא תעשה; פקוח נפש דוחה שבת,
וכו"ב.

דער אמת איז אבער, אז מיט דער
דאזיקער טענה (צו פארבייגן אן ענין קל
צוליב אן ענין חמור) איז דער יצה"ר
אויסן (ניט צו פארהיטן דעם ענין חמור,
נאר) צו מכשיל זיין דעם אידן אין אן
ענין קל, און דורך דעם – (דערנאך)
אויך אין אן ענין חמור, ווי געבראכט
פריער וואס די גמרא זאגט „היום אומר
לו כך כו' עד שאומר כו'“.

3 י.ה.

ומובן בפשטות, אז דאס האט קיין
שייכות ניט צו דעם וואס עשה דוחה לא
תעשה וכי"ב – ווארום דאס (וואס
עשה דוחה ל"ת) איז א דין אין עשה
ול"ת גופא וואס תורה זאגט: בשעת
אבער עס קומט א בשר ודם און וויל
מאכן „מסחר“ אין מצוות און עבירות,
„פארקויפן“ א קליינע מצוה און אריינ
באקומען אן עבירה, בכדי צו „פאר-
דינען“ א גרויסע מצוה – בריינגט עס
דערצו, אז סוף סוף פארקויפט מען ניט
נאר „קלה שבקלות“ נאר, ר"ל, אויך
„חמורה שבחמורות“, כנ"ל.

ט. עפ"ז זיינען גדולי ישראל שבדו-
רות שלפנינו אויך מסביר וואס עס
שטייט אויף דעם אויבערשטן „לא יקח
שוחד“⁴². דלכאורה תמוה: ס'איז דאך
„לה' הארץ ומלואה“⁴³, טא ווי איז שייך
מען זאל געבן עפעס דעם אויבערשטן
(ובכוונת שוחד און מען דארף בא-
ווארענען אז „לא יקח שוחד“)?

איז דער ביאור אין דעם: די איינציקע
זאך וואס מ'גיט, כביכול, דעם אוי-
בערשטן (און במילא קען מען מיינען אז
דערמיט איז מען עם משחד) איז –
ענינים וואס זיינען פארבונדן מיט יראת
שמים, ווארום „הכל בידי שמים חוץ
מיראת שמים“⁴⁴.

און אויף דעם זאגט דער פסוק „לא
יקח שוחד“: אז מען זאל זיך ניט
איינריידן אז מען קען משחד זיין דעם
אויבערשטן.

י"ד. די הוראה איז נוגע במיוחד
בענין החינוך:

ס'זיינען דא אַזוינע וואָס מיינען אַז
בכדי צו פּוּעל'ן אויף די עלטערן אַז זיי
זאלן וועלן געבן זייערע קינדער אין
כשר'ע מוסדות אַדער בכדי צו פּוּעל'ן
אויף די קינדער גופא וואָס געפינען זיך
דערוויילע בחוץ דאַרף מען מאַכן פאַר-
שידענע „קולות“ און „פשרות“ –

אויף דעם איז די הוראה פון „עשרה
בטבת“, אַז אויב מען לאַזט צו ח"ו אַ
מצור אויף ירושלים – לכּאורה, נאָר
אויף דער שלימות פון יראת השם –
זאל מען וויסן די תוצאות וואָס עס
קומען אַרויס דערפון.

ניט נאָר וועט אַזאָ חינוך ניט בריינגען
דעם קינד און צוגרייטן אים אַז
שפעטער, ווען ער וועט ווערן עלטער,
זאל ער זיין שטאַרק אין יראת שמים
כדבעי, וואָרום אדרבה: אַזאָ חינוך
למען בריינגט אַז „גם כי יזקין לא יסור
ממנה“ פון דער וועג פון פשרות –
נאָר נאָר מער: דורך דעם וואָס מען איז
אים מחנך אַז מען „מעג“ פאַרבייגן אויף
„קלות“ – איז די תוצאה דערפון, אַז ער
וועט פאַרבייגן אויך אויף „חמורות“.

ואדרבה – אויב מען וויל זיין זיכער
אַז דער קינד זאל זיין אַפּגעהיט אין
חמורה שבחמורות – מוז מען אים זאָגן
דאָס וואָס עס שטייט אין תורת אמת.
בשעת מען לערנט מיטן קינד
אידישקייט, תורה באופן פון פשרות –
דערפילט דער קינד סוף סוף אַז מען
זאָגט אים ניט דעם אמת – ובמילא איז
דאָס היפך האמת, און ער פאַרלירט דעם
צוטרוי צום מחנך (אויך בנוגע צו דעם
וואָס ער זאָגט אים) צו זיין אַפּגעהיט אין
חמורה שבחמורות.

און וויבאלד אַז יעדער פרט (סיי לטוב
סיי למוטב) פון אַ מענטשן אין זיין יוגנט
בעת ער איז נאָר אַ „שחיל“ אַדער אַ
„גרעין“ אַנטוויקלט זיך אין אַ פיל
גרעסערע מאָס בעת ער ווערט עלטער,
איז כדאי כל היגיעה וההשתדלות אַז
דער חינוך זאל זיין בשלימות בכל
הפרטים.

יא. עד"ז איז אויך בשעת מען
טרעפט אַ אידן וואָס אין יאָרן איז ער
שוין אַ גדול, אַבער ער איז אַ קטן קליין
אין ענינים פון אידישקייט, טאַר מען ניט
מאַכן אַ חשבון:

היות אַז אויב מען וועט אים זאָגן
וועגן שלימות פון (אידישקייט) תורה
ומצוות, אַז עס זיינען אויך היינט דאָ
תרי"ג מצוות דאַרף מען מורא האָבן אַז
מען זאל אים אינגאַנצן פאַרלירן,
דעריבער וועט מען אים זאָגן אַז
איצטער⁴⁷ האָט מען צוגעפאַסט, ר"ל, די
תורה צו דער צייט און באַשלאָסן (דורך
אַן אַפשטימונג פון די און די ברוב
דעות) אַז עס זיינען דאָ נאָר אַ טייל פון
די מצוות –

ח"ו ור"ל צו זאגן אזוי: מען דארף אים זאגן דעם אמת אז ער איז מחוייב (אזוי ווי אלע אידן אין אלע דורות) צו מקיים זיין אלע מצוות וואס תורת אמת הייסט זיי מקיים זיין, ווארום „זאת התורה לא תהא מוחלפת (ח"ו)“⁴⁸,

און אויב דערוויילע קען מען אויף אים ניט פועל'ן ער זאל גלייך מקיים זיין אלע מצוות — דארף מען אנהויבן צו ריידן מיט אים (בנוגע לקיום בפועל תיכף) בנוגע גלייך מקיים זיין א מצוה⁴⁹ וואס מ'קען פועל'ן (עכ"פ — בספק וספק ספיקא) און „מצוה גוררת מצוה“⁵⁰ — וועט די מצוה בריינגען אים צום קיום פון נאך א מצוה⁵¹, ביז אז ער וועט ווערן „תמים ושלם ככל אברי הנפש“⁵² — ברמ"ח אברים כנגד רמ"ח מ"ע, און בשס"ה גידים כנגד שס"ה מל"ת.

יב. דאס איז אויך פון די ענינים וואס מען דארף ארויסנעמען פון עשרה בטבת

— ובמיוחד פון עשרה בטבת בשנה זו, וואס די קביעות פון עשרה בטבת איז כיום השלישי שהוכפל בו כי טוב⁵³, „טוב לשמים וטוב לבריות“⁵⁴ —

אז נוסף צו דער תשובה וואס יעדער איד דארף טאן בנוגע צו די ענינים וואס בינו לבין קונו („טוב לשמים“), דארף זיין די תשובה אויך בנוגע צו טאן מיט אידן, ביז אפילו מיט „בריות“⁵⁵

אז פון עשרה בטבת אן זאל ער אנהויבן טאן ביתר שאת וביתר עז אין דער עבודה פון „אוהב את הבריות ומקרבן לתורה“⁵⁶, דורך פועל'ן אויף זיי דעם קיום המצוות גלייך אין וואס עס לאזט זיך פועל'ן אויף זיי, און אויב באמת לית ברירה — עכ"פ איין מצוה, עטלעכע מצוות *

ומה טוב — אנהויבענדיק פון די מצוות כלליות (די צען מבצעים⁵⁷) — וואס דאס וועט זיי בריינגען סוף סוף (כנ"ל) צום קיום פון אלע מצוות.

יג. נאך אן ענין אין „אוהב את הבריות ומקרבן לתורה“: אז בשעת מען זעט א אידן וואס מיינט אז מצד מצבו ומעשיו בעבר איז ער ניט שייך צו (כל ה)תומ"צ, און אבדה תקותו ח"ו — דארף מען אים מעודד זיין (ובתוקף ובספ"י) — דורך מסביר זיין אים אז בשעתא חדא וברגעא חדא קען ער נתהפך ווערן מן הקצה אל הקצה [און דאס איז ניט סתם אן עידוד לשם עידוד, נאר דאס איז א פס"ד פון תורת אמת⁵⁸],

אויך דארף מען אים מסביר זיין (כאמור לעיל) אז דורך דעם וואס ער וועט אנהויבן מקיים זיין איין מצוה עכ"פ, ובפרט פון מצוות כלליות — איז דאס גופא וועט אין אים פועל'ן א זיכור און בריינגען אים סויס צום קיום פון אלע מצוות.

13

יד. די הוראה הנ"ל פון עשרה בטבת
[אז מען טאר ניט פארבייגן איין מצוה
צוליב א צווייטע] איז שייך במיוחד צו
עסקנים:

ע"י

ס'זיינען דא ליידער אזוינע עסקנים
וואס מאכן א „מסחר“ מיט מצוות. מען
איז זיך עוסק „באמונה“ אין מוותר זיין
אויף איין מצוה, מיטן אויסרייד אז צוליב
דעם וועט מען „פארדינען“ א צווייטע
מצוה (טענה'נדיק, אז די מצוה וועלכע
מען פארדינט איז מער נוגע, אדער אז זי
איז מער על סדר היום, וכיו"ב).

11
12

דארף מען וויסן אז דער איי-
בערשטער איז „לא יקח שוחד“, און דאס
וואס מען טאר ניט על פי תורה — איז א
איסור גמור, אפילו ווען מען וויל זיך
איינריידן (אדער איינריידן א צווייטן) אז
דאס וואס מען שווייגט בנוגע איין ענין
איז בכדי צו פארדינען א צווייטן ענין.

ובפרט נאך אז מען האט שוין
אפגעטייטשט בפירוש בנוגע צו כמה
ענינים אז די שתיקה פון די עסקנים איז
א שתיקה בהודאה.

מבטל ?

13
14

ואין להאריך בענינים המצערים וכו',
און דער עיקר איז דאך — אז מכאן
ולהבא עכ"פ זאל מען מאנען בתוקף
המתאים בכל עניני תומ"צ.

• • •

ויה"ר אז דער עסק בצ"צ באמונה *58
לויט תוה"ק און דער חינוך באמונה לויט
תוה"ק זאלן נאכמער צואיילען ביאת
משיח צדקנו, און ער וועט מסיים זיין
דעם גלות און דערנאך וועט זיין די
אתחלתא דגאולה, און תיכף דערנאך —
די גאולה בשלימותה, והיתה לה'
המלוכה"ם.

מזכרת מנישואי מנחם מענדל ושטערנא שרה שיחיו מונדשיין – טו טבת ה'תשע"ח

- 30) משא"כ בשאר הצומות (לבד יוה"כ"ס) – כ"ט אין מתענין בשבת.
- 31) ראה עדין לקויש שם סט"ז.
- 32) מיב כה, ב. ירמי נב, ה.
- 33) מלכים שם, ד. ירמי שם, ו.
- 34) מלכים שם, ט. ירמי שם, יג. וראה תענית כט, א.
- 35) ישע"ה, ה, כ.
- 36) תודיה הר – תענית טו, א.
- 37) ראה לקוית ר"ה ס, ב.
- 38) נסמו בלקויש חיד ע' 1088 הערה 11.
- 39) שענין המצור – בששטות הוא: להפסיק תוספת חיזוק דהעיר (ע"י שיבוא לתוכה עניני אכויש וכו'), למנוע יציאה מן (והשפעה של) העיר מתוצה לה וכו'.
- 40) שבת קה, ב.
- 41) וכדבר משנה: עבירה גוררת עבירה (אבות מיד מ"ב).
- 42) עקב י, יז.
- 43) תהלים כד, א.
- 44) ברכות לג, ב.
- 45) משלי כב, ו. וברשיי שם: אם לטוב אם לרע. וראה רלביג שם.
- 46) ראה שופטים כ, יט: כי האדם עץ השדה. וראה קונטרס תוך לגער ע' 37. וראה בארוכה לקויש ח"א ע' 82. ח"ו ע' 310 ואילך.
- 47) ידועה הקוישיא – שאין עתה מצות קרבנות, חידוש תקנת פרוובול וכו' – וקוישא מלכתחילה אינה, כי זהו פרט בדין תורה בקרבנות שיחיו בביהמ"ק (כמו הדין בערשיק דוקא) ושמיטה רק ביחיד ולא בכ"ד וכו'.
- 48) פיוט יגדל, וראה רמב"ם הל' יסוה"ת רפ"ט. הל' מלכים פ"א סוף ה"ג. פיה"מ לפ' חלק יסוד התעניי (ע"פ הוצאת הרב קאפח – שהחזיר עטרה – ההשמטות – למקומו).
- 49) שהרי גם כשהוא במצב כזה שאינו רוצה כלל לקיים מצוות, מחוייב הוא בכל אחת מהן [ובמכ"ש ממש הרמב"ם (אגרת השמד ד"ה והמין הרביעי), אגרת תימן ד"ה ויש עלינו לשמחה] לענין ירבעם בן נבט – אף שהוא יוצא מהכלל וכל ישראל יש להם חלק לעוה"ב, ומחוייבים [מצד אהבת ישראל, ערבות, ועוד] להשתדל שיקיים מצוה – איזו שאפשר להשפיע עליו בזה והוכח תוכיח אפילו מאה פעמים.
- 50) אבות פ"ד מ"ב.
- 51) ראה ג"כ פיה"מ להרמב"ם במרז"ל (סוף מכות): רצה הקב"ה לזכות כו'.
- 52) לקוית נצבים מה, ג.
- 53) ראה פרשיי בראשית א, ז.
- 54) קידושין מ, א. ובאוה"ת (בראשית לג, ב. משפטים ע' אקנו. ועוד) מקשר זה עם יום השלישי שהוכפל בו כי טוב.
- 55) ראה תענית כ, ב. תניא פרק לב.
- 56) אבות פ"א מ"ב. וראה תניא שם.
- 57) הידועים הן: מבעע אהבת ישראל, חינוך, תורה, תפילין, מזוזה, צדקה, בית מלא ספרים – יבנה וחכמי, נרות שבת קודש ויו"ט, כשרות האכויש, וטהרת המשפחה.
- 58) קידושין מט, ב. שו"ע אה"ע ס"ח ס"א.
- 59) כפס"ד הרמב"ם הל' מלכים ספ"א ובתחלתו. וראה בארוכה לקויש ח"ה ע' 149 הערה 51.
- 60) עובדי" א, כא.

53# 4/13/18

- 1) הלכות תעניות פ"א ה"ב.
- 2) שם רפ"ה.
- 3) אבל לא בשחרית – משום ביטול מלאכה. בדוגמת ההפטורה [דרשו', שהיא מדרבי התשובה], שאין מסתירין אותה בשחרית. משום ביטול מלאכה לע"י (לבוש או"ח סתקס"י ס"ב).
- 4) ע"פ הג"ל בהערה הקודמת.
- 5) משא"כ בדורות הקודמים שלתמלת מנחם (במי צום) כבר גמרו מלאכתו.
- 6) ובפרט במדינות אלו, שהימים דתקופת טבת הם קצרים.
- 7) הובא בכ"מ – והוא ע"פ (גירסת רש"י ב)סנהדרין טו, ב.
- 8) תניא סכ"ט (לו, ב).
- 9) קידושין מ, א.
- 10) סט"ז.
- 11) ראה סדיה ולא זכר תרפ"ה.
- 12) תהלים נה, כג. ולהעיר, ששפסקו זה הוא כשיעור תהלים (החדש) דעשרי שבט.
- 13) ש"א טו, ז.
- 14) ראה ד"ה בטת ב"ה תשי" ע' 7א: והפירוש האמיתי דמצרפה למעשה הוא דכאשר איש ישראל חושב לעשות איזה דבר בלימוד התורה בקיום המצוות .. הקב"ה מצרף כמה ענינים בהשגחה פרטית שיבוא לידו מעשה.
- 15) פרשיי ד"ה כאן מאהבה – יומא פו, א.
- 16) שם פו, ב. וראה בארוכה לקויש אחרי תשל"ז ס"ד. שענין זה דודונות נעשים כזכיות הוא אופן נעלה יותר בתשובה מארבה גופא מהתשובה דאהבה שעל ידה נעקר עונו מתחלתו.
- 17) ועפ"י יומתק מיש הרמב"ם (סוף הל' תעניות). כל הצומות האלו עתידים ליבטל כו" – אף שספר היד הוא (רק). הלכות" (כמ"ש הרמב"ם בהקדמתו) – כי זה נוגע לאופן התענית שהוא כד. לפתוח דרכי התשובה שתי"י עד כדי שהפכו הצומות ע"י שהפכו הדונות כו' (כמבואר בארוכה בלקויש פ' יגש ש"ו. ס"ח ובהערות שם).
- 18) ועוד: מכיון שכל דברי תורה מצויים אנו לעשותן עד עולם (רמב"ם הל' יסוה"ת רפ"ט) – לכן הוזקק לומר שהצומות האלו (דינם מלכתחילה ש)עתידים ליבטל לימות המשיח.
- 19) רמב"ם סוף הלכות תעניות.
- 20) כ"ה הגירסא בכמה דפוסים. וראה לקויש יגש ש"ו. הערה 14.
- 21) ראה בארוכה לקויש שם ס"י.
- 22) רמב"ם שם פ"ה ה"ב.
- 23) מיב כה, א"ב. ירמי נב, ד"ה.
- 24) כד, ב.
- 25) ובפרט לדעת האבודרהם (הובאה לקמו בפנים) שמלשון את עצם ג"י ילפינו דיש לצום זה חוקף דיוה"כ"ס (שדוחה שבת).
- 26) רד"ק ומצודת דוד יחזקאל שם.
- 27) יחזקאל כד, ב.
- 28) תענית כו, ריש ע"ב במשנה.
- 29) אבודרהם הל' תעניות – הובא בביי או"ח סתק"נ. ואף שכותב ע"ז (הביי) ולא ידעתי מניין לו זה – אינו דוחה דעתו בפירושו. ואף שפרשיי ד"ה אבל – מגילה ה, א – הביאוקב"י שם לפנ"ז שנדחה הצום מפני השבת, הרי רש"י נפירושו (משא"כ בשו"ת שלו, כפשוטו) פרשן ולא פוסק יד מלאכי כללי רש"י ס"ב) וכשנמצא פוסק חולק (על פרש"י) אוליין כוונה, והאבודרהם פוסק הוא. ובכל אופן צ"ע, דהרי ברור כתב הרמב"ם (הל' תעניות פ"ה ה"ה) – הובא בביי שם: אחד מארבעה ימי הצומות שחל להיות בשבת דוחין אותו לאחר השבת (ואפ"ל דארבעה לאו דוקא – באם דין אחד מהם הוא היפ"ך ממשיך בתור פס"ד).

e

3

טבת

טו. והדגשה יתרה בכהנ"ל - לויט דעם רמז-פירוש אין „עוסק בצרכי צבור באמונה“ - אז די עסקנות אין דורכי-געדונגען מיט אמונה אין דעם אויבערשטן,

אז דאָס וואָס ער קען אויפֿטאָן (דורך זיין עסקנות) בצרכי צבור איז עס ניט ח"ו מצד כחו ועוצם ידו" (פסוק) זיין חכמה וכו') נאָר מצד דערויף וואָס „הוא הנותן לך כח לעשות חיל“⁵⁹

ביו ועיקר - אז נאָר די אמונה אין דעם אויבערשטן איז די סיבה וואָס בריינגט אים צו זיין און עסקן: בשעת ער זעט אז מען איז אים מכריח צו טאָן אין עסקנות ציבורית, כאָטש ער איז באמת בורח מן הכבוד, ווייס ער, אז דאָס איז אַ הוראה מלמעלה אז ער דארף טאָן אין דעם און נאָר דערפֿאַר איז ער אַן עסקן -

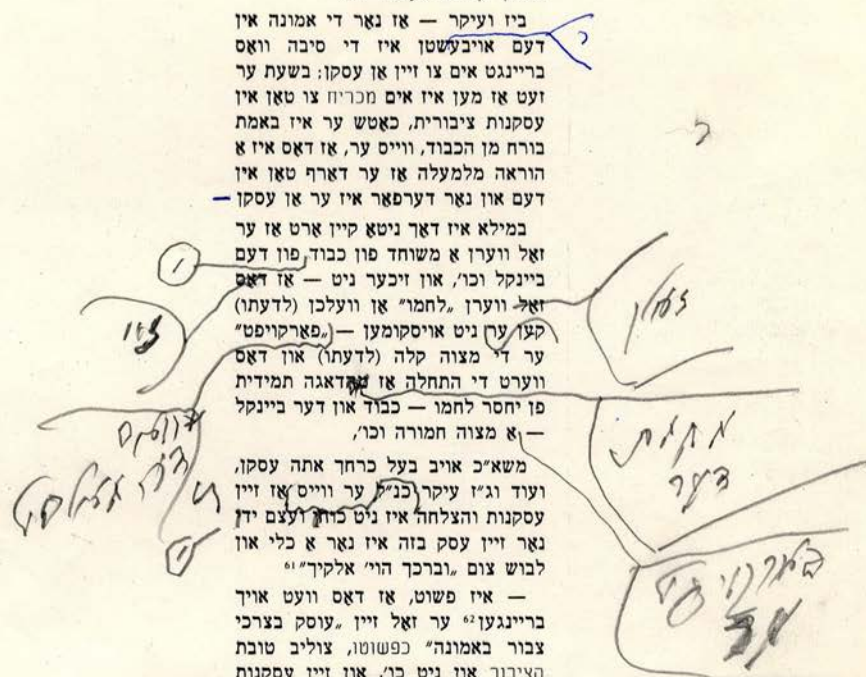
במילא איז דאָך ניטאָ קיין אַרט אז ער זאָל ווערן אַ משוחד פֿון כבוד, פֿון דעם ביינקל וכו', און זיכער ניט - אז דאָס זאָל ווערן „לחמו“ און וועלכן (לדעתו) קען ער ניט אויסקומען - „פֿאַרקויפט“ ער די מצוה קלה (לדעתו) און דאָס ווערט די התחלה און אַדאָגאָה תמידית פֿון יחסר לחמו - כבוד און דער ביינקל - אַ מצוה חמורה וכו',

משא"כ אויב בעל כרחך אתה עסקן, ועוד וגו' עיקר כוונת ער ווייס אז זיין עסקנות והצלחה איז ניט כוונת ועצם ידו נאָר זיין עסק בזה איז נאָר אַ כלי און לבוש צום „וברכך הוי' אלקיך“⁶⁰

- איז פשוט, אז דאָס וועט אויך בריינגען⁶¹ ער זאָל זיין „עוסק בצרכי צבור באמונה“ כפשוטו, צוליב טובת הציבור און ניט כו', און זיין עסקנות וועט זיין כפי רצון ה', וואָס דאָן דוקא איז עס אַ כלי צום ברכת ה'.

ואין להאריך בעננים המצערים וכו', און דער עיקר איז דאָך - אז מכאן ולהבא עכ"פֿ זאָל מען מאַנען בתוקף המתאים בכל עניני תומ"צ.

ויה"ר אז דער עסק בצ"צ באמונה לויט תוה"ק און דער חינוך באמונה לויט תוה"ק זאלו נאָכער צואיילען ביאת משיח צדקנו, און ער וועט מסיים זיין דעם גלות און דערנאָך⁶² וועט זיין די אתחלתא דגאולה, און תיכף דערנאָך - די גאולה בשלימותה, „והיתה לה' המלוכה“⁶³.

59) וידועה דעת הסמ"ג (מל"ת סד) וז"ל: ומכאן אזהרה שלא יתגאה האדם במה שחננו הבורא הן בממון הן ביופי הן בחכמה אלא יש לו להיות ענו מאד ושפל ברוך לפני ה' אלהי ואנשי ולהודות לבוראו שחננו זה המעלה...
דעתו, וארא בחלום כמראית הליכה הנה שכחת את העיקר השמר לך פן תשכח את ה' והתכוננתי עליו בכקר והנה יסוד גדול הוא ביראת השם.

60) עקב ח, יו"ת.
61) ראה טו, יח.
62) וכמשנ"ת בארוכה בקונטרס ומעין מכה ס"ג. ד"ה וידעת תרניו. וראה גם ד"ח בהקדמה (ג, א ואילך). סה"מ צ' להצ"צ מצות תגלחת מצורע ס"ג.
63) כספ"ד הרמב"ם הל' מלכים סס"א ובתחלתו. וראה בארוכה לקו"ש ח"ה ע' 149 הערה 51.
64) עובדי"א, כא.

Handwritten notes in Hebrew, including the phrase "הגהות הענין" and other illegible text.

בס"ד. שיחת צום העשרי, ^{צטיה בלגה} יהפך ^{לשנה} לשנה, אחרי תפלת מנחה, חשל"ח.

~~דקות~~ ^{רעס}

א. בהמשך צו דעם וואס עס האט זיך גערעדט נעכטן אין אוועט, אור

^(11-12 און נאך)

ליום העשירי בטבת [וואס בשנה זו, איז עשירי בטבת חל ביום השלישי

שהוכפל בו כי טוב, "טוב לשמים וטוב לבריות" בנוגע צו בא נאייען, און

אפפרישן און מוסיף זיין אין דעם מנהג וואס איז געווען בכ"כ קהלות

אז ביום התענית לאחרי חצות היום (בקשר מיט תפלת המנחה אדער אחרי

^{1*} תפלת מנחה) פלעגט מען מען ריידן דברי כבושין -

^{דקיהנס}

איז אע"פ אז דאס איז ניט געווען נהוג אפילו בימי רבותינו

² ~~פני אין ליובאוויטש, סיי דא~~

נשיאינו (פני אין ליובאוויטש, סיי דא), און אויף מחדש זיין א נאייעם ענין

דארף מען האבן א זהירות יתירה

פונדעסטוועגן, אין ווי גערעדט כמה פעמים (אויך אין די לעצטע

התוועדות), אז בשעת עס רעדט זיך וועגן ענינים וואס זיינען מוסיף אין

יראת שמים [ובפרט, וואס זיינען מוסיף אין קיום המצוות בפועל וואס המעשה

הוא העיקר] - איז דאס ניט נאר א הצדקה (א בארעכטיקונג) אויף מחדש זיין ² זי

נייע ענינים, נאר דאס איז אויך א התעוררות און א עידוד, וויבאלד מען זעט

בפועל אז ³ ~~די ענינים~~ זיינען מוסיף אין יראת שמים -

וואס יראת שמים איז דער "זה השער לה" צדיקים יבואו בו" - דער

טויער דורך וועלכן מען גייט אריין אין אלע ענינים פון תומ"צ [ובלשון

⁵ הזהר: "ודא איהי חרעא לאעלא".

און ווי עס שטייט אין זהר אויף ⁶ "בזאת יבא אהרן אל הקודש", אז

"זאת" איז יראת ה'. און אויף דעם זאגט מען "בזאת יבא אהרן אל הקודש",

אז דער אריינגיין פון דעם בהן גדול אין קודש הקדשים ⁷ ביום הכיפורים,

וואס ער איז דער יום המקודש מכל השנה איז געווען "בהאיא זאת", וואס "דא

היא יראת ה'".

וואס די כניסה פון כה"ג ביום הכיפורים לקדה"ק, גייט דעם כח און

איז מאיר אין דער עבודה פון יעדער אידן בכל ימי השנה, ⁵⁷ אין מחשבה דיבור

ומעשה.

- ב -

ב. בהמשך צום מנהג הנ"ל פון ריידן דברי כבושין - דארף ניט זיין אין דערויף קעגן אריכות, ווארום וויבאלד אז יעדער איד וויל מקיים זיין דעם אויבערשטנס רצון (כפס"ד ברור פון רמב"ם), איז דאך גענוג אויך נאר א ווארט אליין, א רמז אליין, ¹³ ~~און~~ ¹⁴ ~~און~~ ¹⁵ ~~און~~ וועט אים און נאך דערויף וואס מען האט געזאגט און געהערט די הפטרה -

וועט מען דעריבער בלויז דערמאנען (און מבאר זיין) אן ענין וואס מען האט ערשט געזאגט אין דער הפטרה [וואס דאס איז כולל כל הענינים], די דברים א נפלאים וואס דער אויבערשטער זאגט דורך ישעי' הנביא [וואס דער מען פון דעם וואס ער האט געהייסן מיטן נאמען ישעי' איז ווייל ענינו איז געווען ישועה, כולל אויך די ישועה פון דער גאולה האמיתית והשלימה ע"י משיח צדקנו], וואס פון דעם וואס די נבואה איז נכתבה - איז א ראי' אז הוצרכה לדורות, ¹⁶

וּבפּרָט נאָך אַז מען האט קובע געווען צו זאגן די נבואה הנ"ל אין ~~א~~ א הפטרה - די הפטרה פון די ימי הצומות, כולל אויך דעם "צום העשירי". ג. פון די ענינים וואס מען זאגט אין דער הפטרה איז: "כה אמר ה' שמרו משפט ועשו צדקה גו'" - ¹¹ ~~אז~~ דער אויבערשטער זאגט צו אידן אז זיי זאלן טאן אין משפט (תורה) און אין צדקה ¹² [וואס די צוויי זאכן ברענגן די גאולה ווי עס שטייט "ציון במשפט תפדה ושבי' בצדקה"],

און ער איז מוסיף "כי קרובה ישועתי לבוא", ~~אז אויך זיין ישועה -~~ די ישועה פון דעם אויבערשטן, כביכול - איז אפגעגיק אין דעם וואס יעדער איד, און אלע אידן, וועלן טאן אין משפט (תורה) און צדקה.

ד. דערנאך איז ער מוסיף "וצדקתי להגלות", אז דמלולט (ווען עס וועט קומען * "ישועתי") וועט אויך נהגלה ווערן די צדקה פון דעם אויבערשטן

"(וצדקתך)" - דאס וואס "צדקה עשה הקב"ה עפ"י ישראל שפיזרן לביך האומות".¹⁵
דער ענין פון "פיזרן לביך האומות" איז א פלא און א חמיהה הכי גדולה;
ווארום היתכן אז בנו יחידו של ממה"מ הקב"ה [וואס אלע אידן, אפילו ווען
זיי געפינען זיך אין קושי השיעבוד פון מצרים, זיינען זיי מאמינים בני
מאמינים. ביז אז יעדער איד, יהי' מי שיהי', וויל מקיים זיין דעם אויבערשטנס
רצון (ווי געבראכט פריער דעם פס"ד ברור פון רמב"ם) וואס דארף זיך
געפינען בא אביו המלך, זאל גאר זיין אין גלות?
אז אויף דעם זאגט אַאַַ ער "וצדקתי להגלות", אז לע"ל וועט נתגלה
ווערן ווי דער גלולא איז געווען אן ענין פון צדקה.
איצטער - איז עס בלויז בבחי' אמונה: וויבאלד אז חז"ל זאגן "צדקה עשה
הקב"ה בישראל שפיזרן לביך האומות", גלויבט מען אז דאס איז אזוי. דאס איז
אבער נאר בבחי' אמונה און ניט בגילוי. און לע"ל וועט זיין "וצדקתי להגלות",
אז מען וועט זעהן בגילוי ווי דער גלות איז געווען אן ענין של צדקה.
ווארום אע"פ אז מען גלויבט טאקע באמונה שלימה בדברי חז"ל
אז דער גלות איז אן ענין של צדקה,
איז אבער צוזאמען דערמיט איז מען מתפלל און אא זועק וצועק אז עס
מוז שוין זיין דער "קץ שם לחשך" ¹⁷ [בפרט לויטן פס"ד ברור בש"ס אז
ס'איז שוין "כלו כל הקיצין" (אז ס'איז שוין נאך אלע קיצין, לויט אלערליי
חשבונות) ובמילא מוז שוין זיין דער "למיד הן א נגאלין" ¹⁹,
וואס דאס (די תפלה וצעקה) בריינגט א הוספה אין דעם "שמרו משפט
ועשו צדקה"

(תורה)

- סיי אין משפט/און צדקה כפשוטם, ביז אויך ווי זיי זיינען בפנימית
הענינים [כמבואר בתורת החסידות הכללית דורכן בעש"ט און (נאך מער) בתורת
חסידות חב"ד דורך דעם אלטן רבין און רבוהינו נשיאינו ממלאי מקומן] -
און דאס בריינגט ניט נאר דעם "קרובה ישועתי" [אז דער אויבערשטער
איז ממלא די בקשה פון אידן און נעמט זיי ארויס פון גלות בשעתא חדא וברגעא

ה. און אויך דאס (דער "וצדקתי להגלות") איז אפהענגיק אין דעם
"שמרו משפט ועשו צדקה" וואס אידן טועהן אויף ממחר זיין דעם "קרובה
ישועתי".

- ד -

חדא], נאר אויך דעם "וצדקתי להגלות" - אז מען וועט זעהן די "צדקה" פון דעם ענין הגלות.

ו. דערנאך איז ער מוסיף אין דער הפטרה נאך אן ענין - אז אויך די "בני הנזכר" וועלן זיין "נלוים על ה' לשרתו ולאהבה את שם ה' להיות לו לעבדים גו'":²⁰

בזמן הגלות זיינען דאך די בני הנזכר אין אן אופן (ווי ער זאגט אין תהלים) ~~ס"ג~~ "רגשו גוים ולאומים יהגו",²¹

איז נוסף צו דער הבטחה גמורה וואס דוד מלך ישראל (וואס ער איז חי וקיים) איז מבטיח,²² אז אויך איצטער (בזמן הגלות) איז דאס "ריק", און אז דער אויבערשטער לאכט זיך אויס פון דעם גאנצן ענין (ווי ער איז ~~באר~~ ^{גאט} אין תהלים בארוכה),²³

האט מען אויך די הבטחה אז לע"ל וועלן זיי זיין "נלוים על ה' לשרתו גו' להיות לו לעבדים גו'" ביז אז "כי ביהי בית חפלה יקרא לכל העמים"²⁴

[וואס דאס איז אויך מתאים מיט דעם וואס שטייט "אז אהפוך אל עמים שפה ברורה לקרוא כולם בשם ה' לעבדו שכם אחד" - ווארום "לעבדו" איז דער ענין ~~אז~~ ^{אז} התפלה],

און ער איז מסיים (בהפטורה) "עוד אקבץ עליוא לנקבציו" - אז נוסף ~~אן~~ ^{אן} דעם וואס עס וועט זיין דער "מקבץ נדחי ישראל", וועט נאך צוקומען אין זיי (אין דג אידן, ~~"נקבציו"~~ ^{און}) א הוספה פון די ניצוצי קדושה שב~~עמי~~ ^{אדמו} הארץ.²⁶

ז. שוין גערעדט כמה פעמים בנוגע צו דעם וואס דער אלטער רבי פסקנט אין

שו"ע אז בערב שבב דארף מען שועם זיין "מכל תבשיל ותבשיל", אז די זעלבע זאך איז בנוגע צו די שיה אלפי שנין (וואס זיי זיינען כנגד די

ששת ימי בראשית) - אז "בערב שבת" (ובפרט אז ס'איז שוין לאחרי חצות) דארף זיין די טעימה פון יעדער ענין ("מכל תבשיל ותבשיל") וואס וועט זיין לע"ל.

און וויבאלד אז אלץ וואס דער אויבערשטער הייסט אידן טאן איז ער

דאס (אויך) מקיים, און נאך ביתר שאת וביתר עז = איז א זיערע זאך, אז דער

- ה -

אויבערשטער גיט אידן [יעדער אידן און אלע אידן] צו פארזוכן פון יעדער ענין טוב וואס וועט צו זיין בגאולה האמיתית והשלימה.

ד.ה. אז נוסף דערצו וואס דער אויבערשטער העלפט יעדער אידן אין דער עבודה פון "שמרו משפט ועשו צדקה", אז ער זאל האבן חיות אין לימוד התורה (משפט) און אין קיום המצוות (צדקה) בהידור, ביז אין אן אופן פון "מהדרין מן המהדרין"

[אין אן אופן אז דאס זאל זיין פארבונדן מיט "צדקתי" און "ישועתי" של הקב"ה, נישט נאר מיט גליא דקוב"ה נאר אויך מיט סתים דקוב"ה - וואס צו דעם פאדערט זיך אז דער "שמרו משפט" זאל זיין נישט נאר אין גליא דאורייתא נאר אויך אין סתים דאורייתא, ³⁰

וואס אויך דאס (סתים דאורייתא) זענען א שייקונג צו יעדער אידן. ווארום

יעדער איד האט א חלק סיי אין פשט סיי אין רמז סיי אין דרוש סיי אין סוד, ווי עס שטייט אין כתבי האריז"ל, ³¹ אז אין יעדער ענין און תורה - סיי אין

פשט, סיי אין רמז, סיי אין דרוש, סיי אין סוד - זיינען דא ששים ריבוא פירושים, כנגד ששים ריבוא ישראל (וואס אין דעם ווערן נכלל אלע ³² מצוות),

ביז אז ס'איז דא א חיוב אויף א יעדער אידן צו לערנען און "להשיג מדיעת התורה הן בפשטי ההלכות הן ברמזים ודרשות וסודות" ³³ א,

וועט ער אויך געבן צו פארזוכן דעם "תבשיל" דלע"ל בנוגע די אצמות,

אז נאך זייענדיק בזמן הגלות וועט שוין זיין א מעין פון "ובני הנזכר הנלוים על ה' לשרתו גו'", ³⁴ ביז צו א מעין פון "והיו מלכים אומנין ושרותיהם מניקותיהן".

און וויבאלד אז לויט אלע סימנים פון סוף מס' סוטה האלט מען שוין גאר נאענט צו דער גאולה - ובפרט נאך אז מען האט געהערט מפורש/ברור פון

כ"ק מו"ח אדמו"ר נשיא דורנו אז איצטער איז שוין דער זמן הכי אחרון פון גלות - איז דאך פארשטאנדיק, אז מען קען שוין דאס (דעם "לטעום מכל תבשיל

ותבשיל") מער נישט פאלייגן ח"ו,

און דעריבער איז שוין צייט אז נישט נאר זאלן זיי מפסיק זיין דעם

- 1 -

לחץ און די איומים נאר אדרבה, זיי זאלן ארויסהעלפן אידן א בכל מושבותיהם
בכל הענינים הגשמיים, אז אידן זאלן קענען מוסיף זיין אין משפט וצדקה
מתוך מנוחת הנפש און מנוחת הגוף,

און דאס וועט מוסיף זיין נאך מער ^{NS15} זיין אין דעם "אחישנה" פון

דער א גאולה האמיתית והשלימה דורך משיח צדקנו,

וואס דעמולט וועט מען ניט נאר טועס זיין פון יעדער תבשיל, נאר

מען וועט האבן דעם תבשיל ^{יציר געזע} באופן דאכילה,

און וויבאלד אז "ואתם תהיו לי ממלכת כהנים" - וועט די "אכילה"

זיין מתוך גדלות ומתוך שמחה וטוב ³⁶ אלא לבב.

און בכדי אז כל הנ"ל זאל זיין בזריזות - דארף מען מוסיף זיין ^{NS15}

אין תורה און צדקה, און אויך אין תפלה (וואס על ידה זיינען די תורה

און צדקה ווי עס דארף צו זיין) ³⁷ ובמקום פון דעם וואס אפילו בנוגע צו "כל

העמים" דארף זיין "בית תפלה יקרא לכל העמים".

³⁸ ויהי רצון אז בקרוב ממש זאל מקויים ווערן דער פס"ד הרמב"ם אז

"כל הצומות האלו" (כולל אויך דעם צום העשירי) וועלן נהפך ווערן "לשון

ולשמחה ולמועדים טובים והאמת והשלום אהבו"

און בעגלא דידן, במהרה בימינו ממש.

(*) למה צרכנות בך בזה סדרה...
 (אין) (אין) (אין) (אין) (אין) (אין) (אין) (אין) (אין) (אין)
 (1) 3 מצואי ש"פ מקץ, שבת חנוכה, ושיחה צאת חנוכה ש.ז.

- (2) אבות פ"א מי"ז.
- (3) תהלים קיה, כ.
- (4) כתר שם טוב סרל"ט (ל, ד). וראה גם זח"ב מ"א, א ובאו"ת להה"מ לתהלים עה"פ (עד, ד) שמקשר "זג השער לה" עם "בזאת יבוא אהרן גו'".
- (5) ח"א יא, ב.
- (6) ח"ג נו, ב.
- (7) אחרי טז, ג.
- (7*) כאן אמה עמיתו זביתו אצתא אקץ לארצו אלה. וקצו ער הזולת בסו
- (8) הל' גירושין ספ"ב.
- (9) פרש"י ומצו"ד ישעי' מט, א. וראה זח"ב קעט, סע"ב. ובארוכה - בלקו"ש פינחס

שפתי יתעלה יתעלה
 ושפתי יתעלה יתעלה
 ושפתי יתעלה יתעלה

חשל"ז ס"ד ואילך ובהנסמן שם.
 (9*) טעמיה וילא סב"ב
 (10) מגילה יד, א.

- (11) ישעי' נו, א.
- (12) לקו"ת ר"פ דברים עה"פ ציון במשפט הפדה.
- (13) ישעי' א, כז.
- (14) ראה מגילה כט, א.
- (15) פסחים פז, ב.
- (16) שבת צז, א.
- (16*) כי אמרי ה' גימורים דנה (דיאורטענצוי קעגן)
- (17) איוב כח, ג.

ואם ער יסוניה א וקצו יסוניה
 גאו דנה אצתא (ראה ליה)
 אצתא
 (עשיתו) (הרי) (ב) (פרקים) (א) (אנוס)
 צאט איו

- (18) סנהדרין צז, סע"ב.
- (19) לשון הרמב"ם הל' תשובה פ"ז ה"ה.
- (20) ישעי' נו, ו.
- (21) ב, א.
- (22) בתהלים שם.
- (23) שם, ד ואילך.
- (24) ישעי' שם, ז.
- (25) צפני' ג, ט.

(16*) ויתרה אפס-התורה אצתא
 אצתא ופ' ער ופרכ מעים-
 מצית יח ופ' (הרי)
 והוספה דיא גאוות דקפוח
 הרי אצתא ופ'.

ישעי' שם, ה.
 (26*) אהרן קדישא (אין) ופאן דפס נזית יתא וער אהיו אפנים אצתא קול
 (27) או"ח סו"ס רנ.

- 2 -

(28) רמב"ן בראשית ב, ג.

(29) שמו"ר פ"ל, ט.

(30) ראה זה"ג עג, א. *לקו"ט וקו"ט הי"ג*

(31) שער הגלגולים הקדמה יז. ועוד.

(32) תניא פל"ז (מח, א).

(33) הל' ח"ת לאדה"ז פ"א ס"ד.

(34) ישעי' מט, כג.

(35) יתרו יט, ו.

הענין זכרון אבות (הענין והענין)

(36) כמו אכילת ~~קרבנות~~ (קדשים) זכהנים (קרח יח, ח. זבחים צא, א).

(37) ראה לקו"ט ברכה צו, ב. ובכ"מ (לענין תורה). ומזה מובן גם לענין

צדקה (מצוות) - מכיון ~~עבדול~~ (עבדול) תלמוד (מביא לידי מעשה. ולהעיר גם מהפס"ד

(או"ח סקנ"ו): מביהכ"נ (תפלה) לביהמ"ד (תורה) ואח"כ ילך לעסקיו (שאז

הוא עיקר העבודה דצדקה).

וראה לקו"ט ש"ח"ה ע" 438, שהצדקה שקודם התפלה (יהיב פרוטה לעני והדר

מצלי) - ענינה הוא הכנה לתפלה (ולא העבודה דצדקה מצד עצמה), אבל העבודה

דצדקה (מצד עצמה) היא לאחרי התפלה ותורה, כנ"ל.

(38) סוף הל' העניוה *2010/1*

בס"ד.

בערוך השלחן או"ח סתקע"ט ס"ג: "וכן בכל תענית או בער"ח כשאומרים
 דברי מוסר יאמרו קודם תפלת מנחה" (כוננה על האוס) (re)
 אש להוסיף בסיום הערה 4: וראה ערוך השולחן או"ח (סתקע"ט ס"ג) ✓

ג' ע"פ עוליהם ה' ה'תק"פ ג' ע"פ ע'!

* (אוצה) # *
 ובעד האוס צויגן (אוצה) *
 ג"ס * (אוצה) *
 (סתקע"ט ס"ג) *
 (אוצה) *

בס"ד.

סיבה... (ה'תש"ח) *
 (סתקע"ט ס"ג) *
 (סתקע"ט ס"ג) *

ע"פ ע'!

(סתקע"ט ס"ג) *
 (סתקע"ט ס"ג) *

בס"ד. שיחת עשרה בטבת יהפך לשמחה, אחרי תפלת מנחה, תשל"ח.
— בבית הכנסת —

א. בהמשך צו דעם וואס עס האט זיך גערעדט נעכטן אין אווענט, אור ליום העשירי בטבת (וואס בשנה זו, איז ווי דערמאנט אויך נעכטן) עשירי בטבת חל ביום השלישי שהוכפל בו כי טוב, „טוב לשמים וטוב לבריות“ [בנוגע צו באנייען, אפפרישן און מוסיף זיין אין דעם מנהג וואס איז געווען בכוכ"כ קהלות אז ביום התענית לאחר חצות היום (בקשר מיט תפלת המנחה אדער אחרי תפלת מנחה) פלעגט מען ריידן דברי כבושין! —

איז אע"פ אז דאס איז ניט געווען נהוג בביהכ"ס דרבתינו נשיאינו², און אויף מחדש זיין א נייעם ענין דארף מען האבן א זהירות יתירה

פונדעסטוועג, ווי גערעדט כמה פעמים (אויך אין די לעצטע התוועדות³), אז בשעת עס רעדט זיך וועגן ענינים וואס זיינען מוסיף אין יראת שמים (ובפרט, וואס זיינען מוסיף אין קיום המצוות בפועל, וואס המעשה הוא העיקר⁴) — איז דאס ניט נאָר א הצדקה (א באַרעכטיקונג) אויף די נייע ענינים, נאָר דאָס איז אויך א התעוררות און א עידוד, וויבאלד מען זעט בפועל אז זיי זיינען מוסיף אין יראת שמים —

וואָס יראת שמים איז דער „זהי השער לה“ צדיקים יבואו בו"ה — דער טויער דורך וועלכן מען גייט אריין אין אלע ענינים פון תומצ' (ובלשון הזהר⁷: „ודא איהי תרעא לאעלא“).

און ווי עס שטייט אין זהר⁸ אויף „בזאת יבא אהרן אל הקודש“, אז „זאת“ איז יראת ה'. און אויף דעם זאגט מען — כפשטות הכתוב, „בזאת יבא אהרן אל הקודש“, אז דער אריינגיין פון דעם כהן גדול אין קודש הקדשים ביום הכיפורים, וואָס ער איז דער יום המקודש מכל השנה, איז געווען „בהאי זאת“, וואָס „דא היא יראת ה'“.

וואָס די כניסה פון כה"ג ביום הכיפורים לקדוה⁹, גיט דעם כח און איז מאיר אין דער עבודה פון יעדער אידן בכל ימי השנה, ביז — אין מחשבה דיבור ומעשה¹⁰.

ב. בהמשך צום מנהג הנ"ל פון ריידן דברי כבושין — דארף ניט זיין אין דערויף דוקא אן אריכות, וואָרום וויבאלד אז יעדער איד וויל מקיים זיין דעם איבערשטנס רצון (כפס"ד ברור פון רמב"ם¹¹), איז דאָך גענוג א וואָרט, א רמז אליין,

ועאכר"כ אז איצט איז נאָך דערויף וואָס מען האָט געזאָגט און געהערט די הפטרה —

וועט מען דעריבער בלויז דערמאָנען (און מבאר זיין) אַן ענין וואָס מען האָט ערשט געזאָגט אין דער הפטרה (וואָס איז כולל כל הענינים), די דברים

(23)

11 1078
ה'תש"ח

נפלאים וואס דער אויבערשטער זאגט
דורך ישעי' הנביא

[וואס ער האט געהייסן מיטן נאמען
ישעי' ווייל ענינו איז געווען ישועה¹²,
כולל די ישועה פון דער גאולה
האמיתית והשלימה ע"י משיח צדקנו¹¹],
וואס פון דעם וואס די נבואה איז
נכתבה — איז א ראי' אז הוצרכה
לדורות¹⁴,

ובפרט נאך אז מען האט קובע געווען
צו זאגן די נבואה הנ"ל אין א הפטרה —
די הפטרה פון די ימי הצומות, כולל
אויך דעם „צום העשירי“.

ג. פון די ענינים וואס מען זאגט אין
דער הפטרה איז: „כה אמר ה' שמרו
משפט ועשו צדקה גו'¹⁵” — דער
אויבערשטער זאגט צו אידן אז זיי זאלן
טאן אין משפט (תורה¹⁶) און אין צדקה
[וואס די צוויי זאכן ברענגן די גאולה
ווי עס שטייט¹⁷ „ציון במשפט תפדה
ושבי' בצדקה“],

און ער איז מוסיף „כי קרובה ישועתי
לבוא“, ז"ל ישועה — די ישועה פון דעם
אויבערשטן, כביכול¹⁸ * איז אפהענגיק
אין דעם וואס יעדער איד, און אלע
אידן, וועלן טאן אין משפט (תורה) און
צדקה.

ד. דערנאך איז ער מוסיף „וצדקתי
להגלות“, אז דעמאלט (ווען עס וועט
קומען „ישועתי“) וועט אויך נתגלה
ווערן די צדקה פון דעם אויבערשטן
„וצדקתי“ — דאס וואס „צדקה עשה
הקב"ה בישראל שפירזן לבין
האומות“¹⁹.

דער ענין פון „פירזן לבין האומות“
איז א פלא און א תמיהה הכי גדולה:
היתכן אז בנו יחידו של ממה"מ הקב"ה
[וואס אלע אידן, אפילו ווען זיי געפינען
זיך אין קושי השיעבוד פון מצרים,
זיינען זיי מאמינים בני מאמינים²⁰, ביז
אז תורת אמת איז מעיד אז יעדער איד,
יהי מי שיהי, וייל מקיים זיין דעם
אויבערשטנס רצון (ווי געבראכט פריער
דעם פס"ד ברור פון רמב"ם)] וואס
דארף זיך געפינען בא אביו המלך, זאל
גאָר זיין אין גלות?

אויף דעם זאגט ער „וצדקתי
להגלות“, אז לע"ל וועט נתגלה ווערן
ווי דער גלות איז געווען אן ענין פון
צדקה.

איצטער — איז עס בבחי' אמונה: ווי
באלד אז חז"ל זאגן „צדקה עשה הקב"ה
בישראל שפירזן לבין האומות“, גלויבט
מען אז דאס איז אזוי. דאס איז אבער
נאָר בבחי' אמונה און ניט גילוי
בהבנה²¹, לע"ל וועט זיין „וצדקתי
להגלות“, אז מען וועט זעהן בגילוי ווי
דער גלות איז געווען אן ענין של צדקה.

ה. און אויך דאס (דער „וצדקתי
להגלות“) איז אפהענגיק אין דעם
„שמרו משפט ועשו צדקה“ וואס אידן

אין
סוף מ'ו

ע"ל

טועהן אויף ממחר זיין דעם „קרובה ישועתי“.

אע"פ אז מען גלויבט באמונה שלימה בדברי חז"ל אז דער גלות איז אן ענין של צדקה,

איז אבער צוזאמען דערמיט איז מען מתפלל און זועק וצועק²² אז עס מוז שוין זיין דער „קץ שם לחושך“²³ [ובפרט לויטן פס"ד ברור בש"ס²⁴ אז ס'איז שוין „כלו כל הקיצין“ (אן ס'איז שוין נאך אלע קיצין, לויט אלערליי חשבונות) ובמילא מוז שוין זיין „מיד הן נגאליו“²⁵],

וואס דאס (די תפלה וצעקה) בריינגט אויך א הוספה אין דעם „שמרו משפט ועשו צדקה“

— סיי אין משפט (תורה) און צדקה כפשוטם, ביז אויך ווי זיי זיינען בפנימיות הענינים [כמובא בתורת החסידות הכללית דורכן בעש"ט און מבואר בתורת חסידות חב"ד דורך דעם אלטן רב"ן און רבותינו נשיאינו ממלאי מקומו] —

בריינגט דאס ניט נאך דעם „קרובה ישועתי“ [אז דער אייבערשטער איז ממלא די בקשה פון אידן און נעמט זיי ארויס פון גלות בשעתא חדא וברגעא חדא], נאך אויך דעם „וצדקתי להגלות“ — אז מען וועט זעהן די „צדקה“ פון דעם ענין הגלות.

ביז אז ס'איז א פס"ד אז עס איז דא א חיוב אויף יעדער אידן צו לערנען און „להשיג מידיעת התורה הן בפשטי ההלכות הן ברמזים ודרשות וסודות“⁴⁰,

וועט ער אויך געבן צו פארזוכן ב„ערב שבת“ דעם „תבשיל“ דלע"ל בנוגע די אומות, אז נאך זייענדיק בזמן הגלות וועט שוין זיין א מעין פון „ובני הנכר הנלוים על ה' לשרתו גו“, ביז א מעין פון „והיו“ מלכים אומניך ושרותיהם מניקותיך“.

און וויבאלד אז לויט אלע סימנים פון (טו) סוף מס' סוטה האלט מען שוין גאר נאענט צו דער גאולה — ובפרט אז מען האט געהערט מפורש און ברור⁴¹ פון כ"ק מו"ח אדמו"ר נשיא דורנו אז איצטער איז שוין דער זמן הכי אחרון פון גלות — איז דאך פארשטאנדיק, אז מען קען שוין דאס (דעם „לטעום מכל תבשיל ותבשיל“) מער ניט אפלייגן ח"ו,

און דעריבער איז שוין צייט אז ניט נאך זאלן זיי מפסיק זיין דעם לחץ און די אומים, נאך אדרבה, זיי זאלן ארויס- העלפן אידן בכל מושבותיהם בכל הענינים הגשמיים, אז אידן זאלן קענען מוסיף זיין אין משפט וצדקה מתוך מנוחת הנפש און מנוחת הגוף,

און דאס וועט מוסיף זיין נאך מער זריוות אין דעם „אחישנה“ פון דער גאולה האמיתית והשלימה דורך משיח צדקנו,

וואס דעמולט וועט מען ניט נאר
טועם זיין פון יעדער תבשיל, נאר מען
וועט האבן דעם תבשיל, יעדער תבשיל
באופן דאכילה,

און וויבאלד אז „ואתם תהיו לי
ממלכת כהנים“⁴³ – וועט די „אכילה“
זיין מתוך גדלות“ ומתוך שמחה וטוב
לבב.

און בכדי אז כל הנ"ל זאל זיין בוריות
— דארף מען מוסיף זיין בוריות אין
תורה און צדקה, און אויך אין תפלה
(וואס על ידה זיינען די תורה און צדקה
ווי עס דארף צו זיין⁴⁴) ובמכש"כ פון
דעם וואס אפילו בנוגע צו „כל העמים“
דארף זיין „בית תפלה יקרא לכל
העמים“.

ויהי רצון אז בקרוב ממש זאל מקיים
ווערן דער פס"ד הרמב"ם⁴⁵ אז „כל
הצומות האלו“ (כולל אויך דעם צום
העשירי) וועלן נהפך ווערן „לששון
ולשמחה ולמועדים טובים והאמת
והשלום אהבו“.

בעגלא דידן, במהרה בימינו אמן.

פס' - דאזיגער פקדונג מאיס.

2

(ספי רבנות חא"צ 233. 268. "התק"מ ח"א א, ג).

- (1) ראה זכרונות כ"ק מו"ח אדמו"ר
- (2) בריגא, אטוואצק ולא כאן. וע"פ
- (3) דמוצאי ש"פ מקץ, שבת חנוכה,
ודואת חנוכה ש.ז.
- (4) אבות פ"א מ"ז.
- (5) תהלים קיח, כ.
- (6) כתר שם טוב סרליט (ל, ד), וראה

גם זח"ב נא, א ובאות לתהלים ע"ה"פ
(ע"ד, ד) שמקשר „זה השער לה“ עם
„בזאת יבוא אהרן גו“.

- (7) ח"א יא, ב.
- (8) ח"ג נו, ב.
- (9) אחרי טו, ג.
- (10) כמובן מזה שעבודתו בקדוה"ק
מכפרת על כאו"א מבניי במחדו"מ
שלהם. ובפרט ע"פ המבואר בכ"מ
(שכפרת-תשובת יוהכ"פ היא
תשובה שלימה שזדונות נעשו לו
כזכויות.
- (11) ה"ל גירושין ספ"ב.
- (12) פרש"י ומצו"ד ישעי' מט, א.
וראה זח"ב קעט, סע"ב, ובארוכה —
בלקו"ש פינחס תשל"ז ס"ד ואילך
ובהנסמן שם.
- (13) שעלי' ניבא בכו"כ מקומות
בספרו.
- (14) מגילה יד, א.
- (15) ישעי' נו, א.
- (16) לקו"ת ר"פ דברים עה"פ ציון
במשפט תפדה.
- (17) ישעי' א, כז.
- (18) ראה מגילה כט, א.

ע"פ ס' אלהי' שמע"ג
א' תש"פ. גאטק ונכה תל"ז
5300. וע"פ

19 פסחים פז, ב.
 20 שבת צז, א.
 21 כי לאחרי כל הביאורים בזה (ביאור הניצוצי קדושה (תרא ר"פ לר. תור"ח ר"פ ח"ש. ובכ"מ), עונש דחטאינו וכו') הרי כמה דרכים למקום ולא ע"י יסורים ר"ל ובפרט יסורי גלות דקשה ממיתה (ראה ס' החינוך מצוה תי').
 22 ויתרה מזה - התורה מצווה להתפלל וכו' ע"ז ולהתפלל כו"כ פעמים - בתפלת יח וכו'. והוספה בימי הצומות, בברכות ההפטרה ודעננו.
 23 איוב כח, ג.
 24 סנהדרין צז, סע"ב.
 25 לשון הרמב"ם הל' תשובה פ"ז ה"א.
 26 ישעי' נו, ו.
 27 ב, א.
 28 בתהלים שם.
 29 שם, ד ואילך.
 30 ישעי' שם, ז.
 31 צפני' ג, ט.
 32 ישעי' שם, ח.
 33 שאוה"ע עצמם יביאום וכמשי"נ בכמה נבואות ישעי' ועד ש' והיו מלכים אומניד גו" (ישעי' מט, כג).
 34 או"ח סו"ס רנ.
 35 רמב"ן בראשית ב, ג.
 36 שמו"ר פ"ל, ט.
 37 ראה זח"ג עג, א. לקו"ת ויקרא ה, ג.
 38 שער הגלגולים הקדמה יו"ד.
 39 תניא פל"ז (מח, א).
 40 הל' ת"ת לאדה"ז פ"א ס"ד.
 41 ישעי' שם.
 42 ראה שיחת הקול קורא דלאתר לגאולה (הקריאה והקדושה וי"א).
 43 יתרו יט, ו.
 44 כמו אכילת (קדשים ד) כהנים (קרח יח, ח. ובחיים צא, א).
 45 ראה לקו"ת ברכה צו, ב. ובכ"מ (לענין תורה). ומזה מובן גם לענין צדקה (מצות) - מכיון שגדול (תלמוד ש) מביא לידי מעשה. ולהעיר מהפס"ד (או"ח סקני"ו): מביהכ"נ (תפלה) לביהמ"ד (תורה) ואח"כ ילך לעסקיו (שאו הוא עיקר העבודה דצדקה). וראה לקו"ש ח"ה ע' 438, שהצדקה שקודם התפלה (יהיב פרוטה לעני והדר מצלי) - ענינה הוא הכנה לתפלה (ולא כ"כ העבודה דצדקה מצד עצמה), ועיקר העבודה דצדקה (מצד עצמה) היא לאחרי התפלה ותורה, כנ"ל.
 46 הל' תעניות בסופן.

קיי דקיימא ד"ה ה"ק ה'סדרה פ'פ'פ' ע"ג סדר ההגה' והעצמות (אמרי) שנקבע ואמירה והעלאת און, מהל' אר"ס אין העלאת, ופ"ס צדקים פ"ו ס"ג. ולקו"ת לטעמי כהנא - טעמי' כו"כ אהיה נשאת

כחצו"ת פ"ג פ"ג דק"ל וט"ו י"א

ה"ס עם קלות כי תעמיה, ה"ק פ"ו (ח"ה)

סיון, תיש, מנאי תשא. תשי' תש"ג

הואו יחסו ע"י ע"פ דענין צדקה וכו' נאמנו להגה' וכו' וה"ה

קייא (3 אראמ"א) ק"ו, א, ו"א

טיבור גדושי ר"ה ע"י י"י ועוד

א"ר"ה"ג (צ"ח, פ"א) י"ח"ו א"ב ר"ק א"סו"פ א"ג"ד

ה' אלו תשא. אכתב כ"כ א"ה אומר הוא יח זמית

א"פ"ן א"ע פ"ר"י יו"ב"ו א"ס"ו פ"ה"י"ג א"ר"ו"ס וה"י ע"י"נ"ס א"ר"ה וצ"ח"ו"ת

בס"ד.

בזה הננו מוציאים לאור קונטרס עשרה בטבת ה'תשל"ח,
הכולל: (א) מאמר ד"ה יהודה אתה יודוך אחיך ושיחה מכ"ק
אדמו"ר שליט"א, שאמרס באור ליום ג' פ' ויחי, עשרה בטבת.
~~יהפך לשמחה שנה זו.~~ (ב) שיחת כ"ק אדמו"ר שליט"א שאמרה
- בביהכנ"ס - בעשרה בטבת ~~יהפך לשמחה~~, אחרי תפלת מנחה,
שנה זו.

כ"ק אדמו"ר שליט"א הוסיף הערות ומ"מ הבאים בשולי

הגליון.

מערכת "אוצר החסידים"

ה'תשל"ח. ברוקלין, נ.י.

שנת השבעים וחמש להולדת כ"ק אדמו"ר שליט"א.

לזכות

החתן הת' **מנחם מענדל** והכלה מרת **שטערנא שרה** שיחיו

מונדשיין

לרגל נישואיהם בשעה טובה ומוצלחת

טו טבת, ה'תשע"ח

נדפס על ידי ולזכות הוריהם

הרה"ת ר' **דוד** וזוגתו מרת **שרה חנה** שיחיו **מונדשיין**

הרה"ת ר' **חיים שאול** וזוגתו מרת **בלומא גיטל** שיחיו **ברוק**

ולזכות זקניהם שיחיו

הרה"ת הרב **שלום דובער** וזוגתו מרת **שיינדל** שיחיו **חייקין**

הרה"ח ר' **משה לוי** וזוגתו מרת **טויבא ברכה** שיחיו **רובינשטיין**

ולעילוי נשמת

הרה"ת ר' **יהושע** ב"ר **מרדכי שמואל** ע"ה

וזוגתו מרת **רחל לאה** בהרה"ת ר' **דוד** ע"ה

מונדשיין

הרה"ת ר' **מנחם מענדל** בהרה"ת ר' **חיים שאול** ע"ה

וזוגתו מרת **חנה** בהרה"ח ר' **מנחם מאניש** ע"ה

ברוק